

9 Tillgångar och skulder

Prop. 2003/04:17, Prop. 1986/87:1, Prop. 1958:B 23

9.1 Inledning

IDL och ÄB

De grundläggande civilrättsliga bestämmelserna om vad en bouppteckning ska innehålla med avseende på egendomsredovisning finns i 20 kap. 4 och 5 §§ ÄB. För dödsbon med internationell anknytning finns bestämmelser i 2 kapitlet lagen (1937:81) om internationella rättsförhållanden rörande dödsbo (IDL). Dessa civilrättsliga regler kompletteras av AGL:s skatterättsliga regler om vad SKV har att beakta, när den i bouppteckningen redovisade egendomen ska värderas och fördelas vid lottläggningen i ett arvsskatteärende. SKV:s granskning av de uppgifter om tillgångar och skulder som lämnas i en bouppteckning omfattar med andra ord två olika led:

AGL

Granskningen

1. att redovisningen är korrekt ur civilrättslig ("formell") synvinkel. Om så inte är fallet kan registrering vägras (20 kap. 9 § ÄB), och

2. att de skatterättsliga reglerna för värdering m.m. i AGL har följts. Om det brister därvidlag, ska bouppteckningen visserligen registreras men SKV får efter eventuell utredning justera värdena i sitt beslut när arvsskatten bestäms.

SKV ska självmant bevaka att AGL:s värderingsregler tillämpas. Detta gäller oberoende av om det från arvsskattesynpunkt är till fördel eller till nackdel för dödsboet.

Antecknas i bpt

Samtliga boets tillgångar och skulder ska antecknas i bouppteckningen så som de förelåg vid tidpunkten för dödsfallet eller, vid bouppteckning med anledning av dödförklaring, den antagna dödsdagen. Tillgångarna och skulderna ska tas upp till ett visst belopp. Om en tillgång eller skuld har uppkommit efter dödsfallet, ska den inte tas med. Undantag gäller dock för begravningskostnader och bouppteckningskostnader, se avsnitt 9.5.13 och 9.5.14.

Efter dödsfallet

Den avlidne var gift

Om den avlidne var gift, ska även den efterlevande makens tillgångar och skulder vid tiden för dödsfallet antecknas och värderas (se avsnitt 6 och 9.2).

**Enskild och
giftorätts gods**

Giftorätts gods och enskild egendom ska tas upp var för sig. Det gäller även för skulder som ska redovisas som antingen tillhörande giftorätts godset eller den enskilda egendomen.

**Sambo begärt
bodelning**

Om en efterlevande sambo har begärt bodelning, ska bouppteckningen innehålla uppgift om bostad och bohag som någon av samborna har förvärvat för gemensamt begagnande. Vid en begäran om täckning för skuld ur sådan egendom, ska den efterlevande sambons samtliga tillgångar och skulder antecknas och värderas (avsnitt 9.3).

**Fri
förfoganderätt**

Om den avlidne har innehaft egendom med fri förfoganderätt, ska denna egendom ibland räknas in i den skattepliktiga behållningen trots att egendomen egentligen inte tillhör den avlidnes bo (13 § AGL). Detta gäller sådan egendom som

1. den avlidne enligt 3 kap. ÄB har fått genom arv efter en tidigare avlidne make, eller
2. den avlidne har fått på grund av testamente med förordnande om efterarv

Egendomen ska i dessa fall tas upp bland tillgångarna i bouppteckningen efter den efterlevande, allt givetvis under förutsättning att egendomen finns kvar på dödsdagen. Om den sist avlidne i stället ägde en andel i den först avlidne makens eller testatorns oskiftade dödsbo, redovisas andelen som en tillgång. Observera att det oskiftade dödsboet då ska redovisas särskilt, se avsnitt 9.4.17. Även egendom som en omgift änka eller änklings har innehaft med fri förfoganderätt efter den förste maken ska redovisas i bouppteckningen (angående bodelning i arvsskatteärendet när så är fallet se avsnitt 12.8.2).

**Innehavd förmån
genom
testamente
Fideikommiss-
rätt
Skulder
svarande mot
inteckning, m.m.**

Egendom som den avlidne på grund av testamente har innehaft med nyttjanderätt, rätt till ränta eller avkomst eller liknande förmån eller med sådan rätt som avses i 8 § 2 st. AGL (fideikommissrätt) ska inte tas upp som tillgång i bouppteckningen. Skulder för vilka sådan egendom svarar på grund av inteckning eller eljest ska på motsvarande sätt inte räknas av. Den som har fått äganderätten till den belastade egendomen kan ha beskattats för denna redan i samband med testators död (6 § 2 st. AGL). I annat fall inträder skattskyldigheten i och med nyttjanderättshavarens (eller motsv.) död. Arvsbeskattningen för äganderättsförvärvet sker dock inte i arvsskatteärendet med anledning av bouppteckningen efter nyttjanderättshavaren, utan efter deklaration (45 § 1 st. A) 3 p. AGL). Om den avlidne har innehaft egendomen med rätt enligt 8 § 2 st. AGL (fideikommissrätt) ska till bouppteckningen efter honom fogas en skriftlig uppgift med fullständigt namn och hemvist på den till vilken egendomen genom dödsfallet har övergått (50 § AGL). SKV ska vid behov

anmana den skattskyldige att ge in deklaration avseende förvärvet. Om förvärvaren inte fullgör sin deklarationsskyldighet kan vite föreläggas (67 § 1 st. AGL). Deklaration av arvfallen egendom behandlas vidare i avsnitt 16.

SKV:s undersökning

SKV kan som regel utgå från att redovisningen av tillgångar och skulder i en bouppteckning är riktig, dvs. att ingen egendom har utelämnats och att den egendom som har tagits upp har ägts av den avlidne. Om det finns anledning att anta att egendom som den avlidne har innehaft med nyttjanderätt eller liknande förmån felaktigt har tagits upp bland tillgångarna bör SKV dock undersöka om så är fallet. Framför allt kan detta bli aktuellt när det framgår av bouppteckningen med anledning av efterlevande makens död, att makarna har inbördes testamente. Undersökningen sker enklast genom en jämförelse med bouppteckningen efter den först avlidne maken.

Misstanke om oriktighet

Fall kan givetvis tänkas där SKV har anledning att misstänka att allt inte har uppgivits eller att tillgångar och skulder blivit upptagna på ett sätt som för tanken till osant intygande eller skattebrott. Hur SKV i en sådan situation bör förfara lämnas därhän i denna handledning. Det erinras dock om att SKV kan som ett villkor för registrering (20 kap. 9 § ÄB) förelägga dödsboet vid vite att avhjälpa bristen (t.ex. att komma in med ett värderingsintyg) eller inför arvsskattens bestämmande utfärda ett motsvarande föreläggande (67 § 1 st. AGL). Enligt 67 § 2 st. AGL kan SKV också förelägga bouppgivaren vid vite att med ed fästa riktigheten av lämnade uppgifter.

Bouppgivares edgång

Dödsbodelägares edgång

Även dödsbodelägare m.fl. kan åläggas motsvarande edgång. Om föreläggandena har efterkommits, torde registrering av bouppteckningen inte kunna vägras. Däremot står det SKV fritt att efter eget bedömande ta upp och värdera tillgångar och skulder i arvsskattebeslutet (stegen) med frångående av bouppgivarens och förrättningsmännens uppgifter.

Misstanke om brott

Kvarstår misstanken om brott ska skattekontoret informera SKV:s huvudkontor om detta. Det är huvudkontoret som utreder frågan vidare.

9.2 Efterlevande makes egendom

Tillgångar och skulder

Om den avlidne var gift, ska alltid den efterlevande makens tillgångar och skulder antecknas i bouppteckningen. Tillgångarna ska värderas och skulderna anges till sina belopp, allt vid tidpunkten för dödsfallet (20 kap. 4 § 2 st. ÄB). Giftorättsgods och enskild egendom tas upp var för sig.

Var för sig

Bodelningsreglerna i ÄktB och reglerna om efterarv i ÄB medför att makarnas egendom ska förtecknas var för sig. I fråga

Samägd	om samägd egendom där makarna äger hälften vardera bör egendomen dock kunna förtecknas gemensamt. Om någon eller båda makarna äger även annan egendom får då i bouppteckningen värdet av makens andel i den samägda egendomen föras in som en särskild post i förteckningen över hans eller hennes tillgångar. Detsamma gäller makens andel i egendom som maken äger tillsammans med annan än maken.
Även enskild	Observera att den efterlevande makens egendom ska förtecknas och värderas särskilt även om den inte ska ingå i bodelningen med anledning av makens död. Detta betyder att dödsboet i bouppteckningen ska redovisa även den efterlevande makens enskilda egendom och sådan egendom som avses i 10 kap. 3 § ÄktB, t.ex. egendom som den efterlevande maken har fått genom bodelning efter en i ett tidigare äktenskap avlidne make (jfr avsnitt 6.3.2). Att dessa uppgifter ska tas upp i bouppteckningen efter den först avlidne maken är nödvändigt för att en korrekt proportionering av efterarv/arv ska kunna göras vid den efterlevande makens död. Om det inte finns några legala eller testamentariska efterarvingar till den först avlidne maken kan kravet på redovisning av den efterlevande makens enskilda egendom och sådan egendom som avses i 10 kap. 3 § ÄktB dock efterges (jfr dock avsnitt 6.2). Den efterlevande maken kommer då att inneha all egendom med full äganderätt, dvs. både sin egen och vad han eller hon har fått efter den först avlidne maken. Någon uppdelning (proportionering) blir inte heller aktuell vid den efterlevande makens död (se Bratt m.fl. 7:6).
Proportionering	

9.3 Efterlevande sambos egendom

Sambo begärt bodelning	Om den avlidne har efterlämnat en sambo som har begärt bodelning, ska i bouppteckningen särskilt förtecknas och värderas bostad och bohag som samborna har förvärvat för gemensamt begagnande. Egendomen ska förtecknas och värderas särskilt för var och en av samborna. Skulder som hänför sig till egendomen, t.ex. på grund av pantsättning, ska på motsvarande sätt antecknas särskilt för vardera sambon.
Avtal mellan sambor om fördelning	Om samborna har träffat avtal om en annan grund för fördelning av sina tillgångar än den som sambolagen anger, kan ett behov av mer fullständig redovisning av den efterlevande sambons egendom uppkomma (jfr NJA 1992 s. 607).
Begäran att få täckning för annan skuld	Om den efterlevande sambon eller den avlidne sambons övriga dödsbodelägare begär att få täckning för annan skuld ur sambornas gemensamma egendom, ska den efterlevande sambons samtliga tillgångar och skulder förtecknas och fördelas i bouppteckningen (20 kap. 4 § 3 st. ÄB). Detta är nödvändigt för att kunna bedöma om avräkning ska ske mot den gemensamma

Tilläggsbpt.

egendomen. Om den efterlevande sambon framställer en begäran om täckning för annan skuld först efter bouppteckningsförrättningen, ska en tilläggsbouppteckning förrättas inom tre månader från det att begäran framställdes (20 kap. 10 § 2 st. ÄB).

9.4 Tillgångar

9.4.1 Allmänt

Enligt 20 kap. 4 § 1 st. ÄB ska den dödes tillgångar antecknas i bouppteckningen sådana de var på dödsdagen. Med tillgångar avses därvid sådan egendom som har eller brukar ha ett förmögenhetsvärde. Efterlämnad egendom som normalt inte har något ekonomiskt värde, t.ex. brev och dagböcker, och som med andra ord inte skulle inbringa något vid en försäljning, behöver inte redovisas. Även om det någon gång skulle kunna finnas ett ekonomiskt värde i denna typ av egendom, t.ex. om dagboken är skriven av en framstående författare, behöver egendomen inte antecknas bland tillgångarna (jfr dock nedan avseende immateriella rättigheter, avsnitt 9.4.13).

**Avbetalnings-
gods**

Avbetalningsgods ska tas upp bland tillgångarna även om det finns ett äganderättsförbehåll. Den restskuld som åvilar godset utgör på motsvarande sätt en avdragsgill skuld.

**Fri
förfoganderätt**

Sådan egendom som den avlidne har innehaft med fri förfoganderätt värderas på samma sätt som om han eller hon hade haft egendomen med äganderätt (24 § 1 st. AGL).

**Fideikommiss-
rätt**

Egendom som den avlidne har innehaft med sådan rätt som avses i 8 § 2 st. AGL (fideikommissrätt), värderas som om han eller hon hade erhållit egendomen med nyttjanderätt (24 § 2 st. AGL).

**Belastad med
nyttjanderätt,
motsv.**

Om egendomen som den avlidne har innehaft är belastad med nyttjanderätt eller annan sådan rätt, ska egendomens värde reduceras med rättighetens kapitaliserade värde. I de fall rättigheten gäller på livstid för två eller flera efter varandra, beräknas kapitalvärdet efter den yngstes levnadsålder (25 § AGL). Beräkningen av kapitalvärdet behandlas i avsnitt 9.4.11.

**Individualisering
av tillgångar**

I bouppteckningen ska egendomen redovisas med en viss individualisering av de olika tillgångarna. Hur långt SKV bör upprätta kravet på specifikation av egendomen får avgöras från fall till fall. En fastighet ska alltid tas upp under sin rätta officiella beteckning. Bouppteckningen är nämligen i dessa fall en lagfartsgrundande handling. En felaktig fastighetsbeteckning ska normalt inte rättas genom en tjänsteanteckning om det inte avser kommunbeteckningen, utan SKV får ta kontakt med ingivaren för nödvändig komplettering. När det gäller fastigheter

som ännu inte har fått någon registerbeteckning torde få krävas att dödsboet genom fastighetsbildningshandlingar eller andra sådana dokument individualiserar fastigheten så långt det är möjligt. Med avseende på annan egendom ska tillgångarna i bouppteckningen vara redovisade så att det klart framgår vad som avses med varje enskild post. Redovisningen ska vidare kunna tjäna som underlag för SKV:s bedömning av de värden som har satts på de olika tillgångarna.

Värdet vid dödsfallet

I bouppteckningen ska tillgångarna tas upp till de värden som de hade vid dödsfallet (20 kap. 4 § 1 st. ÄB). Vid en dödförklaring görs värderingen per den antagna dödsdagen (NJA 1940 s. 553).

Förrättningsmännens ansvar

Närmare bestämmelser om hur värderingen ska göras finns inte i ÄB utan i AGL. Förrättningsmännen ansvarar genom sina underskrifter för riktigheten av de åsatta värdena. Bouppteckningen kan därför registreras utan att SKV prövar värderingen, allt givetvis under förutsättning att bouppteckningen i

SKV:s prövning

övrigt uppfyller de civilrättsliga kraven i ÄB och att det inte föreligger uppenbara fel (jfr avsnitt 9.1). Enligt 20 § AGL ska de värden som har angetts i bouppteckningen också läggas till grund för SKV:s bedömning i arvsskatteärendet, dock endast under förutsättning att föreskrifterna i 21–23 §§ AGL inte skulle medföra en annan värdering. Lagstiftarens avsikt har således varit att bouppteckningsförrättarna i allmänhet ska följa de värderingsregler som finns föreskrivna i AGL (Bratt m.fl. 10:3). Om bouppteckningsförrättarna inte har tillämpat dessa värderingsregler måste SKV självmant sätta nya värden i enlighet med föreskrifterna i 21–23 §§ AGL. Det innebär i praktiken att en bouppteckning där tillgångarna inte har värderats enligt AGL, kan komma att registreras i befintligt skick samtidigt som SKV i protokollet i beskattningsärendet (stegen) antecknar andra och enligt 21–23 §§ AGL korrekta värden på tillgångarna (jfr Walin II s. 135 f. och Bratt m.fl. 10:3 f). Om det av en bouppteckning framgår att någon arvsbeskattning inte blir aktuell, kan SKV:s granskning av tillgångar och skulder ske mer summariskt (se JO 1970 s. 65).

Skattskyldighetens inträde

Enligt 21 § 1 st. AGL ska värderingen av tillgångarna ske med hänsyn till förhållandena vid tiden för skattskyldighetens inträde. Skattskyldigheten inträder enligt huvudregeln vid arvlåtarens eller testators död (5 § AGL). Att värderingen för viss egendom, exempelvis fast egendom, kan vara att hänföra till en annan tidpunkt än dödsdagen framgår nedan av redogörelsen för värdering av olika typer av tillgångar. Angående skattskyldighetens inträde vid framskjutna och svävande förvärv enligt 6–9 §§ AGL, se avsnitt 13.2.2 och 13.2.3.

Egendoms nedgång i värde	Egendom kan ha gått ned i värde efter den i lagen anvisade värderingstidpunkten. När det gäller fast egendom som har gått ned i värde efter det att fastigheten åsattes ett taxeringsvärde men före dödsfallet, finns det undantagsregler i 22 § 2 mom. AGL (se avsnitt 9.4.2). Om en nedgång av värdet har skett efter dödsfallet kan även det i exceptionella fall beaktas vad avser fast egendom och på börs eller annan marknad noterad aktie, obligation eller därmed jämförlig värdehandling (27 § AGL). Dödsboet ska då, innan arvsskatten fastställs, till regeringen (finansdepartementet) ge in en ansökan om att skatten ska beräknas på ett lägre värde än det värde som enligt AGL:s värderingsregler annars skulle ligga till grund för arvsbeskattningen. Under vilka förutsättningar nedsättning kan medges behandlas i avsnitt 9.4.2 och 9.4.5. Regeringens handläggning av ansökningar om nedsättning av värdet brukar dra ut på tiden. I praktiken påverkar sådana framställningar därför sällan SKV:s beslut i arvsskatteärendet. SKV får med andra ord värdera egendomen enligt de vanliga värderingsreglerna vid arvsbeskattningen.
Ansökan till regeringen	
Dödsboet avser ansöka	Om dödsboet har meddelat att de avser att till regeringen göra en framställan i enlighet med 27 § AGL bör dödsboet informeras om tidpunkten för registreringen av bouppteckningen före det att registreringen verkligen äger rum. Detta för att dödsboet ska ha möjlighet att slutföra sin ansökan.
Bifall sällsynt	Under början av år 2001 inträffande en markant börsnedgång. Det medförde att en ansevärd mängd ansökningar enligt 27 § AGL tillställdes regeringen. Det är ytterst sällsynt att ansökningarna bifalls.
Anstånd med betalning av skatt	Beträffande de fall där anstånd har medgivits med skattens erläggande kan regeringen vidare efterge eller sätta ned återstående skatt, om den skattepliktiga egendomen har förlorat i värde (57 § 2 st. AGL). Denna möjlighet till eftergift gäller alla slags tillgångar och förutsätter inte att värdenedgången har inträffat före tidpunkten för arvsskattens fastställande. Några andra möjligheter att få lägre arvsskatt på grund av att egendomen har minskat i värde föreligger inte enligt AGL. Om ett dödsbo i andra fall önskar få arvsskatten eftergiven eller nedsatt på grund av att egendomen har minskat i värde, är dödsboet med andra ord hänvisat till att ansöka om nåd hos regeringen enligt 58 a § AGL.
Begäran om komplettering	SKV ska fatta sitt beslut i arvsskatteärendet på grundval av de uppgifter som har lämnats i bouppteckningen och de handlingar som har fogats vid denna. Om det finns brister i utredningsmaterialet får SKV begära att bouppteckningen kompletteras med nödvändiga intyg eller annan utredning. Med avseende på aktier, obligationer och därmed jämförliga värdepapper ska vissa

bevis och intyg alltid ges in till SKV (26 § AGL). Om det är uppenbart att arvsskattens storlek inte kan påverkas av värderingen av en viss tillgångspost, t.ex. ett mindre antal premieobligationer, bör SKV dock kunna underlåta att begära in det i och för sig obligatoriska värderingsintyget. I övrigt får kraven på utredning avgöras från fall till fall. Om det saknas förutsättningar för att få fram ytterligare meningsfylld information saknas anledning att vidhålla utredningskravet. Värderingsintyg bör normalt inte krävas in i de fall där SKV efter en summarisk bedömning av egendomsredovisningen finner att arvsbeskattning inte kan komma ifråga. Skulle å andra sidan SKV konstatera att värderingen kan få betydelse för proportionering av efterarv/arv i ett senare skede, bör värderingsintyg fordras in trots att arvsskatt inte ska utgå vid den först avlidne makens eller testatorns död, t.ex. när en efterlevande make har en stor aktiepost som är enskild egendom och efterarvingar finns på den först avlidne makens sida.

Hur olika slags tillgångar värderas och särskilda frågor i anslutning därtill behandlas nedan i avsnitt 9.4.2–9.4.19.

9.4.2 Fast egendom

Definition	Egendom delas in i två huvudgrupper, nämligen fast egendom och lös egendom. Vad som är fast egendom definieras i 1 och 2 kap. jordabalken (JB). All övrig egendom är lös egendom. Fast egendom är fastigheter och vissa tillbehör till fastigheterna. Observera dock att sådana industritillbehör som avses i 2 kap. 3 § JB vid arvsbeskattningen ska tas upp särskilt och värderas som lös egendom.
Fastighets officiella registerbeteckning	Varje fastighet har en officiell registerbeteckning där kommunens namn alltid anges först i registerbeteckningen t.ex. Jönköping Pumpen 8. Bouppteckningen är en lagfartsgrundande handling. SKV ska därför alltid se till att den fasta egendomen har angetts med sin officiella fastighetsbeteckning. En felaktig uppgift om kommun i fastighetsbeteckningen får rättas genom en tjänsteanteckning. Vad gäller andra felaktigheter måste SKV alltid begära att ingivaren inkommer med en justering. När det gäller fastigheter som ännu inte har fått någon registerbeteckning, får fastigheten individualiseras så långt det är möjligt genom fastighetsbildningshandlingar eller andra sådana dokument.
Får rättas	
Saknas	
Lagfarne ägarens tillgång	En fastighet ska tas upp bland den lagfarne ägarens tillgångar. Om den avlidne är lagfaren ägare får en dold samäganderätt för t.ex. en efterlevande make redovisas som en belastning på den avlidnes egendom och en tillgång för den efterlevande maken (Walin II s. 137). En förutsättning för att den dolda samäganderätten ska kunna beaktas när arvsskatten bestäms är dock att det
Dold samäganderätt	

har givits in utredning som visar att det finns en sådan rätt (jfr NJA 1986 s. 83).

Taxeringsvärde

Enligt 22 § 1 mom. AGL ska fast egendom tas upp till det taxeringsvärde (markvärde och byggnadsvärde) som gällde under kalenderåret före dödsfallet. Detta gäller även vid värdering av fast egendom som ingår i ett oskiftat dödsbo i vilket den avlidne har en andel, se avsnitt 9.4.17. Ett taxeringsvärde är bindande för SKV vid arvsbeskattningen.

Taxeringsvärde saknas

Om en fastighet saknar taxeringsvärde, t.ex. på grund av att den är nybildad, ska dödsboet begära hos SKV att fastigheten värderas till ledning för bestämmande av arvsskatten (22 § 2 mom. 3 st. AGL). Om det är uppenbart att värdet på fastigheten inte överstiger 50 000 kr, behöver särskild värdering inte göras.

Annat värde än taxeringsvärdet året innan

Två fall, när ett annat värde än föregående års taxeringsvärde ska läggas till grund för arvsbeskattningen, regleras i 22 § 2 mom. 1 och 2 st. AGL, nämligen

1. om fastigheten har gått ned i värde på grund av olycks-händelse (eldsvåda, översvämning eller annan liknande händelse) eller väsentlig förändring (att en byggnad eller annan anläggning eller tillbehör har tagits bort, att skogsavverkning skett, eller nedläggning eller väsentlig förändring av en rörelse i vilken fastigheten har använts har skett eller liknande anledning) eller

2. om fastigheten har gått upp i värde genom fortsatt bebyggelse, ny-, till-, eller ombyggnad, väsentlig förändring av en rörelse i vilken fastigheten har använts eller annan liknande anledning.

Ansökan till SKV

I båda fallen ska SKV på ansökan särskilt värdera fastigheten till ledning för bestämmande av arvsskatten. Med avseende på ned-sättning av värdet kan endast skattskyldig, boutredningsman och testamentsexekutor framställa en sådan begäran hos SKV. Å andra sidan är det endast SKV som kan begära en värdering på grund av att fastighetens värde har ökat. Om en fastighet har ökat i värde ska det anges i bouppteckningen. SKV får sedan pröva om skäl föreligger att föranstalta om särskild värdering till ledning för arvsskatteberäkningen. Det taxeringsvärde som åsätts ska företes vid bouppteckningsärendet (26 § 2 st. AGL). Ett särskilt satt värde enligt 22 § 2 mom. AGL är, till skillnad från ett taxeringsvärde, inte bindande vid arvsbeskattningen utan ska endast tjäna till ledning (se Bratt m.fl. 10:13 och Englund-Silfverberg s. 32). Vanligen finns det inte anledning att frånga den särskilda värderingen.

Fast egendom enligt IL

Om fast egendom enligt IL ingår i en näringsverksamhet gäller särskilda värderingsregler (22 § 3 mom. AGL). Se avsnitt 9.4.19.

Byggnad på annans mark	En byggnad på annans mark är civilrättsligt lös egendom – byggnad å ofri grund – men värderas skatterättsligt som fast egendom (20 § 3 st. AGL). En byggnad på annans mark ska därför redovisas med sitt taxeringsvärde avseende byggnadsvärdet, året före dödsåret. Även beträffande tomträtter är det väsentligt att fastighetsbeteckningen är korrekt återgiven i bouppteckningen.
Tomträtt	
Tomträtts värde	Det vanligaste fallet av byggnad på annans mark är tomträtt. Angående värdering av själva tomträtten, se avsnitt 9.4.4.
Fastighetsförsäljning ej klar före dödsfallet	Om en säljare av en fastighet dör innan överlåtelsen blivit definitivt genomförd, dvs. innan köpebrev har utfärdats eller tillträde har skett uppkommer frågan om fastigheten alltjämt ska anses utgöra en tillgång i den avlidne fastighetssäljarens dödsbo eller om i stället hans eller hennes fordran på köpeskillingen eller återstoden av köpeskillingen ska tas upp som tillgång. Den normala gången vid en fastighetsförsäljning är att säljaren och köparen först upprättar ett köpekontrakt, i vilket de tar in de villkor som ska gälla för överlåtelsen. Många gånger sker äganderättsövergången redan i och med köpekontraktet. I ett sådant fall ska den avlidne säljarens fordran på köpeskillingen (inte fastigheten) tas upp som en tillgång i bouppteckningen. Ofta innebär villkoren för överlåtelsen dock att äganderättsövergången ska fullbordas först vid en senare tidpunkt, tillträdesdagen. Är avtalet giltigt mellan säljaren och köparen ska även i detta fall säljarens fordran på återstående köpeskillning (inte fastigheten) tas upp som tillgång (se Bratt m.fl. 10:12 med anförda rättsfall samt NJA 1995 s.183). Är det köparen av en fastighet som avlider ska i motsvarande mån fastigheten tas upp som en tillgång i bouppteckningen och hans eller hennes skyldighet att utge köpeskillning som en skuld i boet. Fastigheten tas upp till taxeringsvärdet och den obetalda köpeskillingen till sitt nominella belopp. SKV kan vid behov fordra att köpehandlingarna ges in.
Fastighet gått ned i värde efter taxering Regeringen	Om en fastighet har gått ned i värde efter den tidpunkt som näst föregående taxeringsvärde avser, kan regeringen under vissa förutsättningar medge att arvsskatten ska beräknas på ett lägre värde än det som enligt AGL:s regler annars skulle ligga till grund för arvsbeskattningen (27 § AGL), nämligen <ol style="list-style-type: none">1. om värdenedgången är väsentlig och2. arvsskatten uppgår till minst 3 000 kr på denna lott och3. det är uppenbart att ett skatteuttag utan hänsyn till värdenedgången skulle vara oskäligt betungande.
Ansökan till regeringen	En ansökan om nedsättning av värdet måste ges in till regeringen före arvsskattens fastställande. De strikta förutsätt-

Fastighet i utlandet	<p>ningarna för med sig att nedsättning enligt 27 § AGL blir aktuell endast i exceptionella fall. I praktiken påverkar sådana ansökningar inte SKV:s handläggning av arvsskatteärendet (se 9.4.1).</p> <p>Någon särskild bestämmelse för värdering av fastigheter i utlandet finns inte i AGL. I avvaktan på en sådan kan tills vidare godtagas ett värde om 75 % av ett väl utrett marknadsvärde. Detta förutsätter att den interna lagstiftningen inte anger ett annat högre värde som ska ligga till grund vid arvsbeskattning. Om det föreligger svårigheter att få fram ett marknadsvärde kan istället ett värde motsvarande vårt taxeringsvärde godtagas som värde, men då utan reducering.</p>
Olika skattevärden i vissa länder Finland och Norge	<p>I vissa länder åsätts fastigheterna ett värde vid den löpande beskattningen och ett annat värde vid dödsfall. Till dessa länder hör Finland och även Norge. SKV bör i dessa fall uppmärksamma dödsboet på förhållandet och närmare utreda om fel värde kommit till användning. Särskilt viktigt är detta om dödsboet kommer att ansöka om eftergift av arvsskatt med stöd av dubbelbeskattningsavtalet med något av länderna. Om fel värde använts innebär det att SKV måste överklaga arvsskattebeslutet och åberopa det värde som beskattningsmyndigheten i värdlandet använde sig av.</p>
EG-rätten	<p>Svea hovrätt har i beslut den 2001-06-25, ÖÅ 7604-00, funnit att de värderingsbestämmelser som Sverige tillämpar beträffande utomlands belägen fast egendom inte strider mot EG-rätten. Hovrättens ledamöter var dock inte eniga varför det kan förväntas att ett nytt ärende kommer upp till prövning inom kort. (Jämför Silfverberg s. 181f.)</p>

9.4.3 Lös egendom, allmänt

Lös egendom ska i princip tas upp till sitt marknadsvärde. Därmed avses inte det högsta möjliga pris som egendomen skulle kunna tänkas betinga utan det värde som egendomen skulle inbringa vid en med tillbörlig omsorg genomförd försäljning för att avveckla dödsboet (23 § F 2 st. AGL). Lagen innehåller dock ett flertal specialbestämmelser för värderingen av olika typer av lös egendom. Hur de olika slagen av lös egendom behandlas och värderas arvsskattemässigt framgår nedan.

9.4.4 Tomträtt

Med tomträtt avses nyttjanderätt till fast egendom. Den fastighet som tomträtten är upplåten i ska i bouppteckningen anges med sin officiella registerbeteckning. SKV behöver inte kontrollera om tomträtten är inskriven i fastighetsregistret. Som har framgått ovan (avsnitt 9.4.2) värderas en byggnad på annans mark i arvsskattesammanhang som fast egendom. Den värdering av

själva tomträten som nämns i 23 § A AGL, kommer således att avse endast själva nyttjanderätten, dvs. skillnaden mellan nyttjanderättens värde och den överenskomna tomträtsavgäldens värde. De kapitaliserade värdena av rättighet och skyldighet tar normalt ut varandra så att något nettovärde regelmässigt inte uppkommer. Något särskilt värde för tomträten behöver därför inte tas upp i bouppteckningen (jfr NJA 1959 s. 304 och Bratt m.fl. 11:3). Det kan ifrågasättas om den beräkning som låg till grund i NJA 1959 s. 304 alltså är riktig. Tomträtsavgälderna har inte följt med i den allmänna prisutvecklingen varför det kan finnas fall där nettovärde uppstår.

9.4.5 Aktier och andra värdepapper

Aktier, andelar i värdepappersfonder, konvertibla skuldebrev, optionsrätter (teckningsoptioner), teckningsrätter, delrätter och liknande, obligationer (både med löpande ränta och premieobligationer), förlagsbevis och liknande värdepapper ska värderas enligt 23 § B AGL. Värderingen av aktier och andra värdepapper är dock inte enhetlig.

1. Aktier som är inregistrerade på Stockholmsbörsen, aktier som är noterade på utländsk börs, andelar i värdepappersfonder och andra värdepapper än aktier som omsätts marknadsmässigt (t.ex. konvertibler, teckningsrätter, delrätter, teckningsoptioner m.fl.) ska i en bouppteckning tas upp till 75 % av det noterade värdet (23 § B 1 st. AGL). Att värdet reducerats med 25 % beror bl. a. på att de bär på en latent skatteskuld avseende reavinstskatt.

Stockholmsbörsen

De aktier som är inregistrerade vid Stockholmsbörsen tas upp på börsens officiella fondlista, A-listan. I en bouppteckning ska dessa aktier tas upp till 75 % av lägsta betalkurs på dödsdagen. Har inget avslut skett på börsen den dagen, används istället den lägsta köpkursen. Om inte heller någon köpkurs har noterats på dödsdagen, får motsvarande noteringar på den därpå följande börsdagen ligga till grund för värderingen. Enligt 26 § 3 st. AGL ska intyg om aktiernas värde fogas till bouppteckningen. A-listan och övriga officiella listor kan erhållas från hemsidan för Stockholmsbörsen, www.stockholmsborsen.se. Flertalet dagstidningar publicerar fortlöpande officiella noteringslistor. Endast undantagsvis bör det finnas anledning att kräva in värderingsintyg avseende mindre poster av denna typ av aktier och andra omsatta värdepapper.

Utländsk börs

För aktier som är noterade på utländsk börs tillämpas samma värdering som för svenska aktier registrerade vid Stockholmsbörsen. Det innebär att dessa tas upp till 75 % av värdet oavsett om de är att betrakta som inregistrerade eller noterade på den utländska börsen. Intyg om värdet utfärdas av bank, börsmäklare

eller annan sakkunnig (26 § 3 st. AGL). Här ska uppmärksammas att det inte alltid framgår av de intyg som börsmäklare och andra sakkunniga utfärdar om aktien är svensk eller utländsk. SKV kan då begära komplettering av intyget.

**Värdepapper,
exkl. aktier**

För att andra värdepapper än aktier ska omfattas av värderingsregeln krävs att värdepapperet omsätts marknadsmässigt. Det innebär att handeln måste vara kontinuerlig och inte lokalt begränsad (jfr Bratt m.fl. 11:18). Värdet ska styrkas med intyg enligt 26 § 3 st. AGL. Med avseende på de värdepapper som är direkt knutna till på Stockholmsbörsen inregistrerade aktier, t.ex. teckningsrätter, redovisar Stockholmsbörsen värdepapperens dagsnoteringar på A-listan.

Olika aktieslag

Observera att om det i ett bolag finns olika aktieslag och något eller några av dem är registrerade vid börsen medan andra inte är det, ska samtliga dvs. även de aktier som inte är registrerade, värderas enligt vad som har sagts ovan (23 § B 3 st. AGL – jfr Bratt m.fl. 11:12).

**Justering av
värdet**

Om den noterade kursen för t.ex. aktierna inte motsvarar vad en försäljning under normala förhållanden skulle kunna inbringa, kan värdet justeras uppåt eller nedåt (23 § B 4 st. AGL). Det kan t.ex. vara fallet om det är fråga om en mycket stor aktiepost. Möjligheten att tillämpa denna värderingsregel torde föreligga endast i exceptionella fall (se Bratt m.fl. 11:12 och NJA 1961 s. 301). Om det blir aktuellt ska aktierna i bouppteckningen tas upp till 75 % av det tänkta försäljningspriset.

**Aktier och
värdepapper gått
ned i
värde/kursfall**

Om aktierna eller värdepapperen har gått ned i värde efter dödsfallet kan regeringen under vissa förutsättningar medge att arvsskatten ska beräknas på ett lägre värde än det noterade (27 § AGL), nämligen

- a. om värdet har sjunkit med minst en fjärdedel och
- b. arvsskatten annars skulle uppgå till minst 3 000 kr på dessa lotter och
- c. det är uppenbart att ett skatteuttag utan hänsyn till värdenedgången skulle vara oskäligt betungande.

**Ansökan om
nedsättning**

En ansökan om nedsättning av värdet måste ges in till regeringen innan arvsskatten fastställs. De strikta förutsättningarna för med sig att nedsättning enligt 27 § AGL endast blir aktuell i exceptionella fall. I praktiken påverkar en sådan ansökan inte SKV:s handläggning av arvsskatteärendet (jfr 9.4.1).

2. Aktier som inte är inregistrerade vid börs men som ändå omsätts marknadsmässigt och därigenom är föremål för regelbundna noteringar, dvs. aktier på fondbörsens övriga listor ska tas upp till 30 % av det noterade värdet (23 § B 2 st. AGL).

Här ska uppmärksammas att inte enbart Stockholmsbörsen kan komma ifråga utan även andra marknadsplatser (RSV:s upphävda skrivelse 1998-11-18 Dnr 10145-98/900). En utländsk aktie placerad på en utländsk marknadsplats omfattas även den av 30 %-regeln.

Listorna över svenska aktier publiceras fortlöpande i dagspressen. Vid tveksamhet om värdering får SKV begära värderingsintyg (26 § 3 st. AGL).

I NJA 1993 s. 406 fann HD:s majoritet i ett gåvoskattemål att även vissa aktier som inte var föremål för dagliga noteringar som omsatts regelbundet på marknaden med avslut en eller flera gånger i veckan och noterades en gång i veckan, skulle tas upp till 30 % av det noterade värdet. Det innebär att det inte behöver vara frågan om dagliga affärer.

Olika aktieslag

Observera att om det i ett bolag finns olika aktieslag varav något eller några är föremål för regelbundna noteringar, ska samtliga aktier, dvs. även de som inte är noterade, värderas enligt vad som ovan har sagts (23 § B 3 st. AGL, jfr Bratt m.fl. 11:12). Jfr även punkt 1 ovan.

Annat värde än noterat

Även beträffande noterade aktier finns en möjlighet att i exceptionella fall ta upp aktien till ett annat värde än det noterade (23 § B 4 st. AGL). Jfr ovan under punkt 1. Om det blir aktuellt ska aktierna i bouppteckningen tas upp till 30 % av det tänkta normalpriset.

Nedsättning av värde

Regeringen kan under samma förutsättningar som för börsnoterade aktier (motsv.) medge att värdet som ska ligga till grund för arvsbeskattningen sätts ned enligt 27 § AGL, jfr ovan under punkt 1.

3. Aktier i bostadsaktiebolag, se avsnitt 9.4.6 avseende andel i bostadsförening m.fl.

4. Aktier i rörelse som driver näringsverksamhet enligt 2 kap. 24 § IL ("annan näringsverksamhet än innehav av kontanta medel, värdepapper eller liknande tillgångar"), men som inte är börsnoterade eller marknadsmässigt omsatta, ska tas upp till 30 % av substansvärdet (23 § B 5 st. och F 3 st. AGL). Ofta benämns denna värderingsbestämmelse som "lätnadsregeln".

Lättnadsregeln

Substansvärdet motsvarar skillnaden mellan rörelsens tillgångar och skulder (jfr avsnitt 9.4.19). Nettoförmögenhetsvärdet fördelas sedan på antalet aktier vilket ger substansvärdet för aktien. I bouppteckningen reduceras nettovärdet till 30 procent. SKV har utfärdat rekommendationer för substansvärdering som är vägledande (se Bratt m.fl. avsnitt 27). Den tidigare bestämmelsen i 26 § AGL om att ett av skattemyndigheten meddelat

bevis om aktiernas värde skulle företets har upphört att gälla fr. o m den 1 januari 2004. I förarbetena till lagändringen, prop. 2002/03:99 s. 290, ges stöd för att SKV även fortsättningsvis ska kunna hjälpa till med framräkningen av aktiernas värde, men utan att det utfärdas ett bevis. Värderingen görs lämpligen i den region där bolaget har sitt säte. SKV:s värdering är inte bindande. I praktiken torde dock sällan finnas anledning att frångå det åsatta värdet. Det bör särskilt uppmärksammas om det angivna värdet är reducerat eller inte.

5. Aktier i förvaltande bolag, som inte är rörelse enligt definitionen i 2 kap. 24 § IL, och som inte noteras regelbundet ska tas upp till marknadsvärdet, dvs. det pris som kan påräknas vid en försäljning under normala förhållanden.

Tillgångarna i ett förvaltande bolag, som inte är rörelse enligt definitionen i 2 kap. 24 § IL, består typiskt sett av värdepapper och fordringar som har införskaffats i kapitalplaceringssyfte. Om aktier av detta slag har sålts marknadsmässigt i anslutning till dödsfallet, bör priset vid försäljningen bli bestämmande för värderingen i arvsskatteärendet. I andra fall kan SKV bistå med utfärdande av bevis om värdet, och då lämpligen i den "SKV-region" där bolaget har sitt säte.

6. Obligationer, förlagsbevis och andra jämförbara fordringsbevis ska tas upp till marknadsvärdet (23 § B sista st. AGL).

Marknadsmässig omsättning

Är dessa värdepapper föremål för marknadsmässig omsättning är det värde som har noterats för obligationen eller förlagsbeviset avgörande. De vanligaste värdepapperen i denna kategori noteras vid Stockholmsbörsen. Noteringarna publiceras i officiella kurslistor. Vid värdering i bouppteckningen tas värdepapperen upp till den lägsta betalkursen på dödsdagen eller, om någon sådan betalkurs inte finns noterad, den lägsta köpkursen. Har inte heller någon köpkurs noterats på dödsdagen, får motsvarande noteringar på den därpå följande börsdagen läggas till grund för värderingen.

Premieobligationer

Premieobligationer noteras i princip dagligen och noteringar sker i kronor. I bouppteckningen ska premieobligationer vanligen tas upp till det noterade värdet på dödsdagen. Observera dock att värdenivån för premieobligationer i serier (50, 100, 500 eller 1000 st. i nummerföljd inom en och samma serie) kan vara högre, på grund av de småvinster som då ofta följer, än när det rör sig om separata obligationer. Detta bör beaktas vid värderingen av obligationsposten (Bratt m.fl. 11:19).

Nollkupongobligationer

Nollkupongobligationer ska tas upp till det pris som kan påräknas vid en försäljning under normala förhållanden. Kamarrätten i Jönköping har i dom 2003-03-26 (mål nr. 2923-2002) ej medgett avdrag i arvsskattehänseende för latent

	skatteskuld hänförlig till en nollkupongobligation.
Räntebärande obligationer och förlagsbevis	Räntebärande obligationer och förlagsbevis noteras i procent av sitt nominella belopp. De vanligaste värdepapperen i denna kategori noteras dagligen, de mindre omsatta månatligen. I bouppteckningen ska de tas upp till noterat värde. Till detta kapitalbelopp ska dock läggas den per dödsdagen upplupna räntan, dvs. räntan från den senaste förfalldagen fram till dödsdagen. Räntan får reduceras med 30 % motsvarande latent kapitalinkomstskatt, jfr avsnitt 9.4.8.
Intyg om värdet	Till bouppteckningen ska vid behov fogas intyg om värdet av dessa värdepapper. Intyg utfärdas av bank, mäklare eller annan sakkunnig. Om det rör sig om mindre eller få poster av noterade värdepapper bör det dock endast undantagsvis finnas anledning att kräva in värderingsintyg.
Nedsättning av värdet	Med avseende på de obligationer, förlagsbevis och motsvarande som omsätts marknadsmässigt, kan regeringen under samma förutsättningar som för börsnoterade aktier medge att det värde som ska ligga till grund för arvsbeskattningen sätts ned enligt 27 § AGL. I praktiken påverkar en sådan ansökan inte SKV:s handläggning av arvsskatteärendet. (Se ovan under punkt 1) samt 9.4.1).
Intyg om värdet	<p>7. Utländska aktier som inte är börsnoterade eller omsätts marknadsmässigt med regelbundna noteringar om avslut samt andra utländska värdepapper som inte omsätts marknadsmässigt ska tas upp till sitt marknadsvärde. Även här gäller lätttnadsregeln (jmf p 4).</p> <p>Intyg om värdet utfärdas av bank, mäklare eller annan sakkunnig (26 § 3 st. AGL). Värdet ska vara satt i svenska kronor. Omräkningen sker enligt samma regler som för kontanter, jfr avsnitt 9.4.12.</p>
	9.4.6 Andel i bostads- eller bostadsrättsförening och aktie i bostadsaktiebolag
Andelsvärdet	Bostadsföreningar och bostadsrättsföreningar är ekonomiska föreningar som har till ändamål att för obegränsad tid upplåta nyttjanderätt till hus eller del av hus åt sina medlemmar. Ett bostadsaktiebolag är ett aktiebolag med motsvarande ändamål. Bostadsaktiebolag är sällsynta.
	En andel i en bostadsförening eller en bostadsrättsförening och aktier i ett bostadsaktiebolag ska tas upp till det värde som motsvarar medlemmens eller delägarens andel i föreningens eller bolagets behållna förmögenhet (23 § F AGL). Den behållna förmögenheten beräknas med utgångspunkt i det taxeringsvärde (eller i förekommande fall annat enligt 22 § AGL beräknat värde) som ska gälla för föreningens eller bolagets fasta egen-

dom. Detta gäller oberoende av om taxeringsvärdet (motsv.) innebär en höjning eller sänkning av fastighetsvärdet i förhållande till det bokförda värdet. Övriga tillgångar och skulder tas upp till det senaste bokförda värdet.

**Saluvärdet
Sålts efter
dödsfallet**

Vad andelen i föreningen (bostadsrätten) eller bolaget har för saluvärde är utan betydelse vid arvsbeskattningen. Om bostadsrätten har sålts efter dödsfallet ska den i bouppteckningen ändå tas upp till sitt andelsvärde, och det oberoende av om försäljningspriset har varit högre eller lägre än andelsvärdet.

Värdebevis

Bevis om andelens värde utfärdas av föreningen eller bolaget och ska fogas till bouppteckningen.

**Bostadsrätt sålts
före dödsfallet,
tillträde efter**

Om en bostadsrätt har avyttrats av den avlidne genom ett köpekontrakt daterat före dödsfallet och det i köpekontraktet har intagits en klausul om att äganderätten ska övergå vid en senare tidpunkt och denna senare tidpunkt infaller efter dödsdagen, ska enligt SKV:s uppfattning fordran på köpeskillingen och inte bostadsrättens förmögenhetsvärde tas upp som en tillgång i bouppteckningen. Kammarrätten i Göteborg har i dom meddelad 2004-01-14, mål nr 4407-03, kommit till en annan uppfattning och menar att det är bostadsrättens förmögenhetsvärde och inte fordran på köpeskillingen som ska tas upp som en tillgång i boet. Kammarrätten menar vidare att det föreligger vissa skillnader såvitt avser överlåtelse av fastighet respektive bostadsrätt. SKV har överklagat Kammarrättens dom och gjort gällande att fordran på köpeskillingen ska upptas som tillgång i boet. Jfr NJA 1995 s. 183.

9.4.7 Andel i ekonomisk förening och handelsbolag

Andelsvärdet

En andel i en ekonomisk förening (med undantag för bostadsrättsförening (avsnitt 9.4.6.) eller i ett handelsbolag (även kommanditbolag) värderas enligt samma principer som icke marknadsmässigt omsatta aktier (23 § B 5 st. AGL).

**30 % av
substansvärdet**

Andelar i en ekonomisk förening eller i ett handelsbolag som driver rörelse enligt definitionen i 2 kap. 24 § IL ("annan näringsverksamhet än innehav av kontanta medel, värdepapper eller liknande tillgångar") tas upp till 30 % av substansvärdet. Angående värderingen och intyg hänvisas till avsnitt 9.4.5 p. 4.

**Negativt
substansvärde**

Observera dock att en andel i ett handelsbolag kan ha ett negativt substansvärde något som inte är möjligt i ett aktiebolag. Det har sin grund i att en bolagsman i ett handelsbolag (komplementären i ett kommanditbolag) är personligt ansvarig för bolagets skulder medan en aktieägares ansvar är begränsat till aktiekapitalet (se Bratt m.fl. 11:18).

Ej rörelse

Andelar i en ekonomisk förening eller i ett handelsbolag som inte driver rörelse enligt 2 kap. 24 § IL tas upp till marknads-

värdet (vanligen det fulla substansvärdet). Jfr NJA 1991 s. 465. Angående värdering hänvisas till avsnitt 9.4.5 p. 5.

9.4.8 Banktillgodohavanden

Specificering	Banktillgodohavanden ska specificeras med angivande av den kontoförande banken. Om det finns flera konton i samma bank, ska de olika kontona redovisas särskilt och vara identifierbara. Ett banktillgodohavande ska i bouppteckningen tas upp till sitt kapitalbelopp. Dessutom ska den upplupna räntan per dödsdagen tas upp (23 § C 1 st. AGL). Räntan ska dock i förekommande fall reduceras med 30 % för preliminär kapitalinkomstskatt (jfr Bratt m.fl. 7:11). Det blir fallet om räntan på ett konto överstiger 100 kr (5 kap. 9 § skattebetalningslagen, SBL). Banken är då skyldig att innehålla 30 % av räntan i preliminär skatt (8 kap. 10 § SBL). Understiger räntan 100 kr på ett konto beräknas ingen skatt. Någon reduktion blir då inte aktuell i bouppteckningen.
Räntereduktion	
Intyg	Intyg om inestående belopp och ränta behöver normalt inte fogas till bouppteckningen. Om tveksamhet råder, t.ex. om upplupen ränta har räknats med eller inte, kan SKV dock fordra in ett intyg.
Utländsk bank	Banktillgodohavanden i utländsk bank redovisas på samma sätt som svenska banktillgodohavanden. Vid omräkning av den utländska valutan till svenska kronor ska tillämpas den på dödsdagen gällande köpkursen på checkar utställda i samma valuta (jfr avsnitt 9.4.12 om kontanter). Ränteintäkter på fordringar i utlandet inkomstbeskattas på samma sätt som ränteintäkter i svenska kronor, dvs. med 30 % av utfallande ränta. Den latent (vilande) kapitalinkomstskatten kan beaktas i arvsskatteärendet genom reduktion av räntebeloppet på samma sätt som för svenska räntor
Utländska ränteintäkter	
Skogskonto, skogsskadekonto och upphovsmannakonto, m.m.	För inestående medel på skogskonto, skogsskadekonto och upphovsmannakonto föreligger uppskov med inkomstbeskattningen, dvs. insättning på kontot har medfört motsvarande minskning av insättarens taxerade inkomst. Detsamma gäller för ännu inte avvecklade uppfinnarkonton och investeringskonton för skog. Den latent inkomstskatteskuld som därigenom har uppkommit beaktas vid värderingen i ett arvsskatteärende. I bouppteckningen ska tillgodohavandena på dessa konton nämligen tas upp till bara halva värdet (23 § C 3 st. AGL). Om kontona är hänförliga till förvärvskällan näringsverksamhet kan ytterligare reduktion bli aktuell (se avsnitt 9.4.19). Även vissa avsättningar till fond för särskilt ändamål enligt lag eller författning kan medföra att en latent skatteskuld får beaktas genom avdrag för halva värdet (23 § C 3 st. sista meningen AGL). Se

Bratt m.fl. 11:21 och NJA 1996 s. 475 där lättnadsregeln var tillämplig även efter försäljning av näringsverksamheten.

**Latent
skatteskuld**

I samband med redogörelsen över skogskonton m.fl. speciella konton ska anmärkas att rättspraxis är obenägen att medge avdrag för latent skatteskuld i vidare mån än vad som följer av uttrycklig lagregel. Jfr NJA 1995 s. 183 samt Kammarrättens i Jönköping dom 2003-03-26 (mål nr 2923-2002).

9.4.9 Skattefordringar

**Överskjutande
skatt**

Fordran på överskjutande skatt enligt den senaste taxeringen eller enligt en särskild beräkning, utgör en tillgång i boet. Även en efterlevande makes fordran på överskjutande skatt jämte ränta ska i förekommande fall redovisas. Ränta på överskjutande skatt är fri från kapitalinkomstskatt och ska således tas upp till sitt fulla belopp (8 kap. 7 § IL).

**Eftergift av
arvsskatt**

Fordran på grund av rätt till eftergift av arvsskatt ska tas upp som en tillgång i boet. Rätt till eftergift av erlagd arvsskatt eller del därav föreligger om den avlidne inom tio år före dödsfallet har erhållit egendom genom arv eller testamente, för vilken arvsskatt har betalats (se avsnitt 15.2). Räntan på eftergivet skattebelopp är fritt från kapitalinkomstskatt (8 kap. 7 § IL). Hela räntebeloppet ska således tas upp i bouppteckningen. Observera att rätten till eftergift av arvsskatt förutsätter att skatten kan hänföras till den avlidnes arv. Om han eller hon t.ex. har fått ett legat från den tidigare avlidne och skatten på grund av förordnande i testamente skulle erläggas av dennes dödsbo, är det den först avlidnes dödsbo som har rätt till skatteeftergift, inte legatariens dödsbo (jfr Englund-Silfverberg s. 170 f.).

9.4.10 Andra fordringar

Specificering

Varje fordran bör vara specificerad. Detta innebär att gäldenären, dvs. den mot vilken fordringen riktar sig, och grunden för fordringen (handlån, revers eller motsv.) ska anges.

Värdering

Observera att fordringar värderas på samma sätt oberoende av vem som är gäldenär. Även om gäldenären är dödsbodelägare eller legatarie ska fordringen alltså redovisas enligt de vanliga värderingsreglerna (23 § C 2 st. AGL). Att fordringen enligt 23 kap. 3 § 1 st. ÄB kan komma att räknas av vid arvskiftet saknar således betydelse för värderingen.

Ränta eller inte

Av bouppteckningen ska framgå om fordringen löper med ränta eller inte. Om fordringen inte är räntebärande ska värdet av den nämligen reduceras, se nedan.

**Fordringens
belopp**

Fordringen ska enligt huvudregeln tas upp till kapitalbelopp och upplupen ränta per dödsdagen (23 § C 1 st. AGL). Avdrag för kapitalinkomstskatt får göras med 30 % av räntebeloppet, jfr

Intyg	avsnitt 9.4.8. Intyg eller annan dokumentation av fordringen behöver normalt inte företes. Vid tveksamhet kan SKV dock begära in erforderlig utredning.
Osäker fordran	<p>Om man på grund av gäldenärens ekonomiska förhållanden inte kan räkna med att få betalt för hela fordringen, betraktas fordringen som osäker. En osäker fordran får tas upp till det belopp som kan beräknas flyta in. Om det finns anledning att räkna med att fordringen inte till någon del kommer att betalas, anses den som värdelös. En värdelös fordran behöver inte tas upp som en tillgång (23 § C 2 st. AGL). Avgörande för till vilket belopp en fordran ska tas upp är gäldenärens ekonomiska situation på dödsdagen:</p> <p>a. Om gäldenären hade full betalningsförmåga vid tidpunkten för dödsfallet, ska fordringen tas upp till sitt fulla belopp. Detta gäller även om gäldenären på grund av en senare inträffad omständighet har fått försämrade betalningsförmåga eller t.o.m. har försatts i konkurs före bouppteckningsförrättningen.</p> <p>b. Om en gäldenär saknade betalningsförmåga vid tiden för dödsfallet anses fordran värdelös. Detta gäller även om gäldenären efter dödsfallet men före bouppteckningsförrättningen har fått ett arv eller vunnit på lotteri i en sådan omfattning att han faktiskt skulle kunna betala fordran.</p> <p>Vilken utredning som behövs får avgöras från fall till fall.</p>
Twistig fordran	Även om en fordran är twistig, ska den antecknas i bouppteckningen. En fordran är twistig om den är helt eller delvis bestridd och fordringsbeloppet således inte slutgiltigt kan fastställas förrän efter förlikningsförhandlingar eller genom process. En anteckning om en twistig fordran förs i bouppteckningen ”inom linjen”, dvs. fordringsbeloppet tas upp i bouppteckningen men räknas inte in bland tillgångarna. I bouppteckningen bör i korthet anges vad tvisten gäller. När fordringsbeloppet sedermera har fastställts slutligt, ska en tilläggsbouppteckningen ges in.
Både twistig och osäker	En fordran som är både twistig och osäker förs ”inom linjen” utom när den är så osäker att den anses värdelös.
Preskriberad fordran	En preskriberad fordran ska tas upp om den på grund av ställd säkerhet (panträtt eller retentionsrätt) eller av annat skäl har ett värde som kan användas för kvittningsändamål (jfr 10 och 11 §§ preskriptionslagen).
Betalning först i framtiden	En först i framtiden till betalning förfallen fordran som inte är räntelöpande ska tas upp till ett reducerat värde. Detta värde uppskattas genom diskontering med hjälp av den till AGL fogade tabellen I. Om t.ex. en icke räntelöpande fordran på 50 000 kr förfaller till betalning om fem år, är kapitalvärdet idag 70 % av 50 000 kr, dvs. 35 000 kr. Skulle samma fordran

förfalla till betalning först om 25 år, är dess kapitalvärde idag 20 % av 50 000 kr, dvs. 10 000 kr.

9.4.11 Nyttjanderätt, rätt till ränta, avkomst eller annan liknande förmån

För all framtid	Rätt till ränta, avkomst eller annan liknande förmån som ska utgå för all framtid kan endast avse juridiska personer. Dessa rättigheter, som är mycket ovanliga, tas upp till tjugo gånger det belopp till vilket hela räntan (motsv.) senast har uppgått under ett helt år (23 § D 1 st. AGL).
Under viss tid eller under någons livstid	<p>Nyttjanderätt eller rätt till ränta (livränta), avkomst eller annan sådan förmån som ska utgå under viss tid eller under någons livstid tas upp till sitt kapitaliserade värde (23 § D 2 st. AGL). Detta värde uppskattas med hjälp av de till AGL fogade tabellerna II och III. Tabellerna används enligt följande:</p> <ol style="list-style-type: none">Om rättigheten utfaller vid dödsfallet och gäller för ett visst antal år, ska tabell II användas.Om rättigheten gäller under den berättigades livstid ska tabell III användas.Om rättigheten utgår under ett bestämt antal år men längst under den berättigades livstid, ska den av tabellerna II och III som ger det lägsta värdet användas (NJA 1971 s. 463).Om rättigheten inte gäller för livstid utan tills vidare eller till en ovisst tidpunkt, ska tabell III användas. Värdet ska dock tas upp till högst tio gånger rättighetens årliga belopp (23 § D 3 st. AGL). Observera att regeln inte har ansetts tillämplig när en person har fått en nyttjanderätt (motsv.) så länge han eller hon lever ogift (Bratt m.fl. 11:22 med där anmärkta rättsfall).
Tillkommer flera gemensamt utan fördelning	Om nyttjanderätten (motsv.) till viss egendom enligt ett testamente tillkommer två eller flera gemensamt men någon föreskrift om fördelningen inte har lämnats, beräknas andelarna i den årliga rätten efter huvudtalet (14 § AGL). Ska rättigheten upphöra så snart en av personerna avlider, beräknas värdet efter den äldstes ålder. Ska rätten i stället bestå tills var och en av mottagarna har dött, beräknas varje andel med utgångspunkt i varje innehavares ålder (23 § D 4 st. AGL). När den förste dör, beskattas den eller de efterlevande för det kapitaliserade värdet av den avlidnes andel (jfr NJA 1967 s. 289 och NJA 1974 s. 240). Den eller de efterlevande ska således ge in deklaration när den förste avlider (45 § A) 3 AGL).
Kapitaliserade värdet	Vid beräkningen av det kapitaliserade värdet av en nyttjanderätt (motsv.) utgår man från rättighetens årliga värde. Om detta inte kan fastställas ska rättighetens värde anses motsvara fem procent av den belastade egendomens skattemässiga kapitalvärde. Detta

gäller både avkastningen av kapital och nyttjanderätt till fast eller lös egendom (Bratt m.fl. 11:22). Om egendomen är värd 100 000 kr, anses rättighetens årliga värde sålunda uppgå till 5 000 kr. Rättighetens årliga värde kapitaliseras sedan med hjälp av tabellerna II och III.

23 § D AGL

Observera att föreskrifterna i 23 § D AGL också är tillämpliga när värdet av en skuld i boet ska beräknas (t.ex. en förpliktelse för den avlidne att utge en livränta) eller när värdet av ett legat (t.ex. nyttjanderätt) enligt ett testamente av den avlidne ska uppskattas.

Exempel

a. En livränta om 12 000 kr år ska utgå under en tid av 15 år 8 månader.

Rättigheten gäller under en viss bestämd tid, vilket medför att tabell II ska användas. Tiden avrundas nedåt till helt antal år. Kapitalvärdet av rättigheten uppgår till $10 \times 12\,000 = 120\,000$ kr.

b. En 25-årig kvinna har fått avkastningsrätten till egendom värd 10 000 kr under sin livstid. Avkastningen är inte bestämd till ett visst belopp.

Rättigheten gäller under kvinnans livstid, vilket medför att tabell III ska användas. Rättighetens årliga värde anses motsvara 5 % av 10 000 kr, dvs. 500 kr. Kapitalvärdet av rättigheten uppgår då till $18 \times 500 = 9\,000$ kr.

c. I ett dödsbo ingår en fastighet. Taxeringsvärdet året före dödsfallet var 600 000 kr. Den avlidne har som gåva upplåtit nyttjanderätten till fastigheten till två vänner gemensamt för deras livstid. Vännerna är vid dödsfallet 67 och 63 år gamla.

Rättigheterna gäller under vännernas livstid, vilket medför att tabell III ska användas. Det årliga värdet av rättigheten uppgår till 5 % av 600 000 kr, dvs. 30 000 kr. Rättigheten tillkommer vännerna gemensamt och deras andelar beräknas till hälften var, dvs. 15 000 kr. Kapitalvärdet av nyttjanderätten för 67-åringen uppgår till $9 \times 15\,000 = 135\,000$ kr och för 63-åringen $10 \times 15\,000 = 150\,000$ kr.

Värdering

Värdering av nyttjanderätt (motsv.) behandlas i Bratt m.fl. 11:21 ff.

9.4.12 Kontanter

**Nominella
beloppet
Myntsamling**

Kontanter tas upp till sitt nominella belopp på dödsdagen. Om det är fråga om en myntsamling av någon kvalitet får en särskild värdering göras av samlingen som en enhet (se avsnitt 9.4.14). I annat fall får mynten tas upp till sitt nominella belopp eller i förekommande fall till sitt metallvärde (jfr avsnitt 9.4.15). En

Sedelsamling	sedelsamling värderas på motsvarande sätt, dvs. som en enhet eller till sedlarnas nominella belopp.
Utländska kontanter	Värdet av utländska kontanter ska beräknas efter den köpkurs på checkar, utställda i samma myntslag, som gällde vid dödsfallet (23 § E AGL). Om någon sådan kurs inte finns eller om den inte kan läggas till grund för värdesättning fastställer Riksbanken hur beräkning ska ske (Bratt m.fl. 11:23). Intyg om valutakursen utfärdas av bankerna.

9.4.13 Immateriella rättigheter

	Utmärkande för immateriella rättigheter är att de ska skydda vissa slag av intellektuella prestationer eller kännetecken och är av personlig karaktär.
Upphovsrätt	Upphovsrätt (rätt till litterära, konstnärliga eller musikaliska verk) ska tas upp som en tillgång i boet endast i den mån upphovsrätten har överlåtits och ett kontrakt om utnyttjande av verket har upprättats med en förläggare (förlagsavtal) eller liknande person. Upphovsrätten som sådan anses med hänsyn till sin personliga och ideella karaktär inte vara någon förmögenhetstillgång. Denna s.k. royalty värderas enligt 23 § D AGL. (Jfr NJA 1980 s. 541, Walin II s. 143 och Bratt m.fl. 11:25 f.)
Goodwill	Goodwill (rätt till firma och varumärke m.m.) ska inte tas upp som en tillgång (Walin II s. 141 och Bratt m.fl. 11:25).
Patenträtt Uppfinningar	Patenträtt utgör en tillgång i den mån den har överlåtits. Uppfinningar som innehas av uppfinnaren själv behöver dock inte tas upp som en tillgång. Det saknar betydelse om uppfinningen är patenterad eller inte. (Jfr Walin II s. 143 och Bratt m.fl. 11:25 f.)

9.4.14 Lösöre

	Lösöre ska värderas enligt den allmänna värderingsregeln i 23 § F 2 st. AGL, dvs. till det värde som egendomen skulle inbringa vid en med tillbörlig omsorg genomförd försäljning för att avveckla dödsboet. Detta medför att de värden som sätts på lösöret ofta blir ganska låga. Någon undervärdering är dock inte tillåten (Walin II s. 140). Om lösöret försålts på normala villkor före bouppteckningsförrättningen ska försäljningssumman efter avdrag för kostnader tas upp i bouppteckningen. Se vidare Bratt m.fl. 11:27.
Specifikation	Hur noggrann specifikation av lösöret som ska krävas får avgöras från fall till fall. För ordinära bruksföremål i den avlidnes bostad (möbler, mattor, gardiner, armaturer, husgeråd, prydnadsföremål etc.) kan vanligen godtas att lösöret tas upp gemensamt och till ett sammanlagt värde, t.ex. under rubriken

”Sedvanligt lösöre i en bostad om två rum och kök”. Om det belopp som lösöret har värderats till är osedvanligt lågt eller osedvanligt högt får en specifikation begäras in. Om särskild anledning föreligger kan en särskild värderingsman förordnas (26 § sista stycket AGL. Se vidare avsnitt 4.3.5).

Kapitalvaror

Kapitalvaror, t.ex. en exklusiv musikanläggning, kamera- eller videoutrustning och andra sådana föremål som inte ryms inom begreppet ordinära bruksföremål, bör specificeras och värderas särskilt.

Konstverk, äkta mattor, smycken, vissa samlingar

Konstverk, dvs. tavlor (motsv.) som till skillnad från ordinära prydnadsföremål har ett konstnärligt värde ska specificeras och värderas särskilt liksom äkta mattor, smycken och samlingar av frimärken, mynt, sedlar, vapen m.m. (Beträffande mynt – och sedelsamlingar jfr avsnitt 9.4.12). Om SKV i fråga om lösöre av detta slag kan godta förrättningsmännens värdering eller om den ska begära in utredning om egendomens värde, får avgöras från fall till fall. Till stor del beror avgörandet på den särskilda sakkunskap som förrättningsmännen i det enskilda fallet kan antas ha besuttit. Om specifikation av egendomen har skett med omsorg, kan SKV kontrollera värderingen med hjälp av olika på marknaden förekommande kataloger rörande antikviteter (motsv.). Finner SKV att särskild utredning ska krävas in ska denna ta sikte på att ekonomiskt bestämma egendomens konstnärliga värde, antikvitetsvärde, samlarvärde eller annat sådant värde. Utifrån det värdet får sedan bedömas vilken nedskrivning som ska ske för att värdet ska motsvara vad egendomen kan antas betinga vid en med tillbörlig omsorg genomförd försäljning för att avveckla boet. Om ett särskilt värderingsintyg ges in bör det kunna krävas att värderingsmannen har gjort en motsvarande bedömning, dvs. att han eller hon har angivit både den värderade egendomens ”katalogvärde” och den nedskrivning som kan anses skälig.

Guld och silver

Föremål av guld eller silver som saknar konstnärligt värde eller antikvitetsvärde värderas efter vikt och kursvärde för metallen på dödsdagen, se nedan.

9.4.15 Guld, silver och platina

Saknar konstnärligt värde

Guld- och silverföremål som saknar konstnärligt värde eller antikvitetsvärde (t.ex. s.k. byrålådeguld), ska tas upp efter vikt och metallens kursvärde på dödsdagen. Detta gäller även t.ex. äldre silvermynt som inte har något samlarvärde. De värden som bör tillämpas är de inköpspriser (”skrotvärden”) till vilka affinerier (företag som avskiljer ädla metaller) löser in guld- och silverföremål från allmänheten, inte de officiella noteringarna i dagspressen. Motsvarande värdering tillämpas även på platina.

9.4.16 Yttre inventarier

Bilar, motorcyklar, snöskotrar, husvagnar, båtar och andra s.k. yttre inventarier värderas i princip på samma sätt som annat lösöre. Om de ingår i en näringsverksamhet, gäller dock särskilda värderingsregler (se avsnitt 9.4.19).

Bilar

För bilar bör alltid anges märke, årsmodell och körsträcka. Observera dock att vad som bör efterfrågas vid värdering med anledning av ett dödsfall är bilhandlarnas inköps- eller inbytespriser, inte deras försäljningspriser. Om värdet i bouppteckningen av något skäl är tveksamt, bör ett värdeintyg upprättat vid en bilfirma eller av någon annan sakkunnig fordras in. För båtar och andra slags yttre inventarier bör på motsvarande sätt framgå typ, märke och årsmodell. Bouppteckningen ska i övrigt innehålla de uppgifter som behövs för att möjliggöra en bedömning av värdet. När SKV finner det behövligt och rimligt får värdeintyg fordras in.

Båtar och övrigt

9.4.17 Andel i oskiftat dödsbo

Värdering

En andel i ett dödsbo efter en tidigare avliden person värderas i princip som annan lös egendom. Fast egendom och byggnad på annans mark som ingår i boet ska dock tas upp till taxeringsvärdet året före det senast dödsfallet (NJA 1973 s. 203). Ett oskiftat bo ska redovisas särskilt per dödsdagen. Det innebär att det oskiftade boets tillgångar och skulder ska specificeras och utredning i förekommande fall ska företas beträffande de olika posterna. Om dödsfallen har inträffat så kort tid efter varandra att det kan antas att några värdeförändringar av betydelse inte har hunnit ske, kan dock en hänvisning till bouppteckningen efter den först avlidne godtas. Om bouppteckningen inte finns tillgänglig för SKV ska den fogas till bouppteckningen efter den avlidne. Avser det oskiftade boet den först avlidne maken ska bouppteckningen efter den först avlidne maken alltid bifogas, 15 § 2 mom. AGL.

Sammanlevnad i oskiftat bo, avtal

När ett dödsbo förblivit oskiftat anses det att delägarna har avtalat om sammanlevnad i oskiftat bo. De kan i avtalet även ha bestämt storleken av sina andelar i det oskiftade boet. När en sådan andel utgör tillgång i ett senare dödsbo är det avtalen mellan delägarna som i första hand är avgörande för hur stor andel av det oskiftade boet som ska anses utgöra en tillgång i det senare dödsboet. Om det bland tillgångarna i en bouppteckning har tagits upp en bestämd andel i ett oskiftat bo ska utredning om hur andelen har beräknats företas. SKV ska kontrollera att den fördelning som ligger till grund för beräkningen av andelen inte strider mot lag eller avtal. SKV måste i dessa fall kontrollera

**Före 1 januari 88
och efter**

vilka kvotdelar som lagligen kan komma ifråga.

Före den 1 januari 1988 var det vanligt att en efterlevande make satt kvar i det oskiftade boet efter den först avlidne maken. Numera har dock den efterlevande maken rätt att behålla hela kvarlåtenskapen om det inte finns några särkullbarn. Om det finns särkullbarn och detta eller dessa anser att den efterlevande maken ska få sitta kvar i boet, kan det i flertalet fall förväntas ske genom ett avstående enligt 3 kap. 9 § ÄB, och inte genom ett avtal om sammanlevnad i oskiftad bo. Detta på grund av att ett särkullbarns andel i det senare fallet tas upp till beskattning redan vid föräldrarnas död. I de fall där den förste maken avlidit före den 1 januari 1988 och boet har förblivit oskiftat utgör den efterlevandes andel vanligen hälften av boet. Om makarna hade upprättat ett inbördes testamente med förbehåll för laglott åt barnen, är den efterlevande makens andel i regel tre fjärdedelar. Om makarna hade upprättat ett äktenskapsförord kan det innebära att den efterlevande maken har en annan andel än hälften i det oskiftade boet efter den först avlidne maken. Observera att begravnings- och bouppteckningskostnaderna i anledning av den sist avlidne makens död ska dras av från hans eller hennes tillgångar, inte från tillgångarna i det oskiftade boet. Även vissa tillgångar, t.ex. ett arv som har tillfallit den sist avlidne maken efter den först avlidne makens död, hushållskassa och utestående pension, kan vara att hänföra till den sist avlidne. En bedömning av om tillgången ska hänföras till den sist avlidne eller till det oskiftade boet får avgöras från fall till fall.

**Inget avtal om
andelarnas
storlek**

Om delägarna i ett oskiftat bo inte har upprättat något avtal om storleken av deras andelar i boet, får SKV på grundval av de uppgifter som dödsboet har lämnat kontrollera att den andel som har tagits upp i bouppteckningen har blivit bestämd enligt lag eller i förekommande fall enligt testamente och med beaktande av ett eventuellt äktenskapsförord.

I stället för att i den sist avlidne makens bouppteckning ta upp hans eller hennes andel i den först avlidne makens dödsbo som en tillgång förekommer det att avdrag görs på skuldsidan för barns inestående arvs- eller laglotter. Detta får godtas. Arvs- eller laglotten värderas per den sist avlidne makens dödsdag och det bör framgå hur lotten har beräknats.

9.4.18 Försäkringar

Den avlidnes försäkringar är i flertalet fall – antingen på grund av försäkringsvillkoren eller till följd av särskilda förordnanden – försedda med förmånstagarförordnanden och utgör då inte någon tillgång i den avlidnes bo. Dessa fall behandlas i avsnitt 10. Om den avlidne inte har någon förmånstagarare utgör däremot

försäkringen vanligen en tillgång i boet och ska fördelas och beskattas som hans eller hennes övriga tillgångar. För olika former av begravningshjälp, se dock avsnitt 10.

Observera särskilt att försäkringar som tillhör en efterlevande make tas upp bland hans eller hennes tillgångar, om försäkringarna är giftorättsgods och inte är försedda med oåterkalleliga förmånstagarförordnanden (Englund-Silfverberg s. 82). Är försäkringen försedd med ett oåterkalleligt förmånstagarförordnande, liksom i fråga om efterlevande makes pensionsförsäkringar, får försäkringarna endast antecknas ”inom linjen”.

Försäkringsvärdering

Om en försäkring ska räknas som en tillgång gäller följande värderingsregler (jfr Bratt m.fl. 11:28).

Allt faller ut

a. Om hela kapitalförsäkringsbeloppet faller ut i anledning av dödsfallet, tas försäkringen upp till det utfallande beloppet inklusive eventuellt erhållen återbäring och premieåterbetalning.

Faller ut senare

b. Om en kapitalförsäkring ska utfalla först vid en senare tidpunkt, t.ex. därför att den är tagen på en annan persons liv, bör försäkringen tas upp till sitt återköpsvärde vid tidpunkten för dödsfallet (NJA 1957 s. 36).

Periodiska belopp

c. Faller försäkringen ut med periodiska belopp under en följd av år efter dödsfallet, värderas försäkringen enligt 23 § D 2 st. AGL och med anledning av kapitaliseringstabellerna II och III (NJA 1956 s. 422 och NJA 1957 s. 312). Värdet ska grundas på de premier som har betalats intill dödsdagen; något kapitalvärde på framtida återbäring ska inte räknas in om inte återbäringen är garanterad (NJA 1970 s. 529, NJA 1970 s. 534 samt NJA 1975 s. 33).

I efterlevandes giftorättsgods

En kapitalförsäkring som ingår i en efterlevande makes giftorättsgods värderas enligt b) ovan.

9.4.19 Näringsverksamhet

Förmögenhetsvärdering i rörelse

Förmögenhet som ingår i en rörelse med näringsverksamhet enligt 2 kap. 24 § IL (”annan näringsverksamhet än innehav av kontanta medel, värdepapper eller liknande tillgångar”) värderas enligt vissa i lagtexten närmare angivna bestämmelser i lagen om statlig förmögenhetsskatt i dess lydelse intill utgången av år 1991 (23 § F 3 st. AGL).

30 % av substansvärdet

Förmögenhetsvärdet av t.ex. ett jordbruk (motsv.) tas upp till 30 % av substansvärdet (2 punkten 5 st. av anvisningarna till 3 och 4 §§ av den upphävda lagen (1947:577) om statlig förmögenhetsskatt). Med substansvärde avses skillnaden mellan tillgångar och skulder i förvärvskällan. Reduktionsregeln gäller inte för s.k. rörelsefrämmande tillgångar och skulder. Det innebär att tillgångar som är avsedda att användas i näringsverk-

	<p>samheten ska reduceras medan tillgångar som mera kan uppfattas som privatförmögenhet ska tas upp till sitt oreducerade värde i bouppteckningen. (Gränsdragningen mellan rörelseegendomen och privat egendom berörs i slutet av detta avsnitt).</p>
Särskilt bokslut	<p>Ett särskilt bokslut, exempelvis ett periodbokslut, för näringsverksamheten bör upprättas i anknytning till dödsfallet (jfr 20 kap. 4 § ÄB och 21 § AGL). Om ett ordinarie årsbokslut och dödsfallet ligger mycket nära varandra i tiden bör värderingen dock kunna göras utifrån det ordinarie bokslutet (jfr Englund-Silfverberg s. 38 ff.).</p>
SKV:s rekommendationer om värdering	<p>RSV:s tidigare rekommendationer m.m. om värdering av aktier m.m. (Dt 1991:31) tar upp frågor om substansvärdering som kan tillämpas även vid substansvärdering av näringsverksamhet som drivs i annan form än aktiebolagsform. Rekommendationerna har upphört att gälla från och med 2000 års taxering men har fortfarande aktualitet i fråga om tillämpningen av lättnadsreglerna i AGL. Rekommendationerna är intagna i Bratt m.fl. 27:3. Jfr även med RSV:s tidigare anvisning, RSV Dt 1987:8.</p>
Värdering av skulder och tillgångar	<p>Vid värdering av tillgångar och skulder i en näringsverksamhet gäller bl.a. följande:</p>
Fastighet	<p>En fastighet som ingår i en näringsverksamhet ska vanligen tas upp till det taxeringsvärde som gällde året före dödsfallet (22 § 3 mom. 2 st. AGL och 4 § lagen om statlig förmögenhetsskatt). Om fastigheten saknar ett taxeringsvärde ska SKV åsätta ett värde enligt 22 § 2 mom. 3 st. AGL (NJA 1994 s. 610). Har fastighetens taxeringsvärde sedan året före dödsfallet satts ned vid en särskild fastighetstaxering (t.ex. på grund av brand), ska det nya taxeringsvärdet tas upp.</p>
Bostadsbyggnad	<p>För bostadsbyggnader gäller emellertid särskilda bestämmelser.</p>
Bostadsbyggnad i en rörelse	<p>En bostadsbyggnad räknas som en tillgång i en rörelse endast om den används som personalbostad. Rörelseidkarens egen bostadsbyggnad anses däremot utgöra en rörelsefrämmande tillgång, vilket medför att den ska tas upp till hela taxeringsvärdet. Skulder som hör samman med rörelseidkarens bostadsbyggnad bör på motsvarande sätt behandlas som en rörelsefrämmande skuld för vilken avdrag inte ska ske i näringsverksamheten.</p>
Bostadsbyggnad på jordbruksfastighet	<p>En bostadsbyggnad på jordbruksfastighet och tillhörande tomtmark räknas som en tillgång i förvärvskällan endast om den används som bostad för ägarens eller arrendatorns anställda. Om så inte är fallet ska bostadsbyggnaden och tomten tas upp till sitt oreducerade taxeringsvärde (22 § 1 och 3 mom. AGL samt 2 punkten till 6 st. av anvisningarna till 3 och 4 §§ lagen om statlig förmögenhetsskatt). När en bostadsbyggnad med tomt</p>

inte räknas som en tillgång i förvärvskällan, anses inte heller de låneskulder som hänför sig till denna egendom ingå i förvärvskällan. Skuldbeloppet fastställs genom en proportionering med hänsyn till tillgångsvärdena. På bostadsbyggnaden med tillhörande tomt ska anses belöpa en så stor del av de totala låneskulderna i förvärvskällan som byggnadens och tomtens taxeringsvärde utgör av det sammanlagda värdet av tillgångarna i förvärvskällan inklusive byggnaden och tomten. Om ett dödsbo vill att en bostadsbyggnad med tomt ska behandlas som en tillgång i jordbruket får det förete utredning om byggnadens användning. Är uppgifterna otillräckliga bör hela tomtmarks- och bostadsbyggnadsvärdet behandlas som en tillgång i privatförmögenheten, inte i jordbruket.

Maskiner och andra inventarier

Maskiner och andra inventarier som är avsedda för stadigvarande bruk i en förvärvskälla tas upp till anskaffningsvärdet efter avdrag för skäligen avskrivning för värdeminskning eller utranering. Detta gäller även maskiner eller annan utrustning som enligt 2 kap. 3 § JB är att hänföra till fast egendom, s.k. industritillbehör. För inventarier finns två skattemässiga avskrivningsmetoder: räknenskapsenlig avskrivning och restvärdeavskrivning (18 kap. 13 § IL). Redovisningsmässigt finns även planenliga avskrivningar, vilka också i vissa fall ska användas vid värderingen enligt AGL (se RSV Dt 1987:8 punkt 4.1). Enligt rättspraxis beaktas ackumulerade överavskrivningar om dessa är betydande.

Räknenskapsenlig avskrivning

Vid räknenskapsenlig avskrivning medges enligt huvudregeln en årlig avskrivning med 30 % av inventariernas bokförda värde. Eftersom avskrivningen alltid sker på det bokförda värdet blir avskrivningsbeloppet mindre och mindre och en tillgång blir aldrig helt avskriven. Huvudregeln har därför kompletterats med en regel enligt vilken en årlig avskrivning alltid ska få ske med 20 %. Tillgången blir då helt avskriven efter fem år.

Restvärdeavskrivning

Vid restvärdeavskrivning medges avdrag med högst 25 % av inventariernas skattemässiga restvärde. Till denna avskrivningsmetod finns det inte någon kompletteringsregel.

Varulager, värde

Ett varulager ska tas upp till det värde som gäller vid inkomsttaxeringen. Vid inkomsttaxeringen värderas lagret till 97 % av det totala anskaffningsvärdet eller nettoförsäljningsvärdet (17 kap. 3–4 §§ IL). Djur i jordbruk och renskötsel anses alltid som lagertillgång och ska tas upp till 85 % av de värden som Skatteverket har fastställt för utgången av det år som närmast föregår taxeringsåret, eller om något sådant värde inte har fastställts för vissa djur, till det verkliga värdet (17 kap. 5 § IL).

Djur, värde

Observera att en fastighet som utgör lagertillgång inte får tas upp till lägre värde än taxeringsvärdet.

Fastighet

Övriga tillgångar	Övriga tillgångar i en näringsverksamhet (bankmedel, aktier, fordringar m.m.) värderas enligt de allmänna värderingsregler som har redovisats i tidigare avsnitt. Goodwill ska således inte tas upp som en tillgång i näringsverksamheten (Englund-Silfverberg s. 41 och 125). Har den förvärvats mot vederlag kan goodwillen trots detta dock vara föremål för avskrivning i rörelsen.
Skulder och andra avgående poster	Skulder och andra avgående poster i näringsverksamheten ska avräknas enligt bestämmelserna i 5 § lagen om statlig förmögenhetsskatt (2 punkten 4 st. av anvisningarna till 3 och 4 §§ lagen om statlig förmögenhetsskatt). Det kan vara fråga om låneskulder, leverantörsskulder, löneskulder, debiterade skatter eller avgifter. Därvid bör följande noteras:
Värderingsregler	De värderingsregler som gäller för fordringar tillämpas även på skulder. Detta innebär bl.a. att ett räntefritt lån inte får dras av med sitt fulla kapitalbelopp (jfr avsnitt 9.4.10).
Inteckningslån	Ett inteckningslån räknas som avdragsgill skuld även om fastigheten inte hade något taxeringsvärde året före dödsfallet.
Skatteskuld	En skatteskuld som belöper på beskattningsåret före dödsåret får dras av i sin helhet. Vanligen är det då fråga om debiterad kvarstående skatt. Om dödsfallet har inträffat då taxeringen för föregående år ännu inte har avslutats, kan avdraget dock grundas på deklarationen för beskattningsåret (jfr Bratt m.fl. 7:10). Skulle beräkningen visa att skatt i stället kommer att återbetalas, ska den överskjutande skatten på motsvarande sätt redovisas som en tillgång. Även skatt som belöper på inkomster under dödsåret intill dagen för dödsfallet är i princip avdragsgilla (Bratt m.fl. 7:11). Skulden beräknas med ledning av bokslutet per dödsdagen. Skuldposten ska reduceras med den preliminärskatt som har erlagts före dödsfallet. Avdrag för latent skatteskuld, dvs. skatt som aktualiseras först vid en framtida, ofta oviss tidpunkt, medges endast om det följer av en uttrycklig lagregel, t.ex. 23 § C 3 st. sista meningen AGL. Observera att den latent skatteskulden avseende medel på skogskonto, upphovsmannakonto, uppfinnarkonton och investeringskonton för skog redan beaktats i och med värderingen av desamma (jfr Bratt m.fl. 7:12). Jfr 9.4.8.
Arbetsgivaravgifter	Avdrag får göras för vid dödsfallet föreliggande skuld för obetalda, ännu inte slutligt debiterade arbetsgivaravgifter. Utredning för beräkning av skuldens storlek bör ges in. Skulle för mycket preliminär arbetsgivaravgift ha betalats in ska denna på motsvarande sätt tas upp som en tillgång i näringsverksamheten. Underlaget för beräkning av arbetsgivaravgifter kan också tjäna som underlag för bedömning av löneskulder på dödsdagen. Avdrag får också göras för de anställdas inestående
Löneskulder Semesterersättning, m.m.	

fordringar på exempelvis semesterersättning, ackordsöverskott och övertidsersättning samt för innehållen, ej redovisad preliminärskatt för de anställda. Observera att om den avlidne har bedrivit näringsverksamheten som enskild firma, får avdrag inte göras för någon löneskuld eller motsvarande för den avlidne själv.

**Substansvärdets
beräkning**

När samtliga tillgångar och skulder har värderats beräknas substansvärdet genom att det sammanlagda skuldbeloppet dras från de totala tillgångarna i rörelsen. Om substansvärdet blir negativt, dvs. om förvärvskällan visat ett negativt nettovärde, är underskottet i sin helhet avdragsgillt vid beräkningen av behållningen i bouppteckningen (Bratt m.fl. 11:25). Någon reduktion av underskottet ska således inte göras. Om substansvärdet är positivt, tas 30 % av värdet upp som en tillgång i bouppteckningen.

**Direktägd form
av näringsverk-
samhet**

Som har nämnts inledningsvis omfattar ovan nämnda möjlighet till skattelättnad endast tillgångar och skulder som ingår i näringsverksamheten. Om förvärvskällan har drivits i direktägd form måste en gräns dras mellan sådana tillgångar och skulder som har ett naturligt samband med rörelsen och därför omfattas av reduktionsregeln och sådana tillgångar och skulder som kan anses ingå i företagarens privata förmögenhet, s.k. rörelsefrämmande poster (jfr RSV:s upphävda meddelande Dt 1991:31 som finns intagen i Bratt m.fl. 27:3 ff. och särskilt 27:9 f). Näringsverksamhet som drivs som s.k. enskild firma eller som enkelt bolag utmärks av att verksamheten inte utgör en självständig juridisk person och är således direktägda former av näringsverksamhet. Handelsbolag och kommanditbolag är självständiga juridiska personer men anses utgöra direktägda former av näringsverksamhet. Redan tidigare i detta avsnitt har som exempel på rörelsefrämmande tillgångar nämnts en lantbrukares bostadsbyggnad med tillhörande tomt på en jordbruksfastighet och en rörelseidkares bostadsbyggnad i annan näringsverksamhet. Andra tillgångar som vanligen anses rörelsefrämmande är värdepapper och reversfordringar som innehas i kapitalplaceringssyfte. Om likvida medel (kontanter eller banktillgodohavanden etc.) väsentligen överstiger de kortfristiga skulderna kan i flertalet fall en viss del av medlen anses utgöra en rörelsefrämmande tillgång. SKV bör därför alltid kontrollera medlens karaktär och vid behov kräva in kompletterande uppgifter. Bankmedel av betydande storlek kan dock ha sin grund i att reparationer och underhåll har eftersatts och att medlen krävs för att genomföra investeringar för att näringsverksamheten ska kunna fortgå även framdeles (NJA 1986 s. 24). Avgörande för bedömningen i det enskilda fallet blir därför vad dödsboet kan göra troligt om tillgångarnas karaktär. Enbart den omständigheten att bolagets likvida medel tillfälligtvis är onormalt stora på grund av att t.ex. en anläggningstillgång

**Rörelse-
främmande
poster**

har avyttrats, bör vanligen inte medföra att medlen anses rörelsefrämmande. I tveksamma fall kan SKV kontrollera självdeklarationerna för dödsåret och de två föregående åren (Bratt m.fl. 11:25 och där angivna rättsfall bl.a. RH 63:81).

Reduceringsregelns villkor

För att reduceringsregeln ska kunna tillämpas måste tillgångar och skulder i näringsverksamheten redovisas separat och med tillräcklig specifikation i bouppteckningen. Tidigare användes för detta ändamål ofta RSV:s deklarationsblankett för redovisning av uppgifter om förmögenhet i jordbruk och rörelse (äldre blankett K 4) som en bilaga till bouppteckningen. När förmögenhetsbeskattningen för rörelse upphörde skedde därefter ingen nytryckning av blanketten K4. Vid arvsbeskattningen kan blanketten dock alltså användas för specifikation av näringsverksamheten. Observera dock att lagervärderingen ska ske enligt vad som redovisats ovan och något särskilt avdrag för inkurans inte längre är tillåtet.

Näringsverksamhet överlåtits efter dödsfallet

Om en näringsverksamhet har överlåtits efter dödsfallet men före bouppteckningsförrättningen ska förvärvskällan i bouppteckningen ändå tas upp till 30 % av substansvärdet, inte till överlåtelsepriset.

Handelsbolag, andel av skulder och tillgångar vid arvsbeskattning

Om näringsverksamheten har bedrivits i form av handelsbolag, utgör tillgångarna och skulderna i rörelsen bolagets tillgångar och skulder. I NJA 2003 s. 71 ansåg HD att en avlidens andel av skulder och tillgångar i ett handelsbolag, som ägde och förvaltade en fastighet, skulle bestämmas med ledning av behållningen på kapitalkontot vid beräkningen av arvsskatt. Handelsbolagets värde skulle enligt HD bestämmas med utgångspunkt i fastighetens taxeringsvärde. Jfr Bratt m.fl. 10 :11.

Handelsbolag, bolagsmäns ansvar, m.m

Bolagsmännen äger andelar i bolaget och deras inbördes rättigheter och skyldigheter regleras i första hand av bolagsavtalet dem emellan och i andra hand av lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag (2 kap. 1 § handelsbolagslagen). Observera dock att bolagsmännen är personligt ansvariga för bolagets skulder (2 kap. 20 § handelsbolagslagen). Endast när bolaget har formen av kommanditbolag har vissa delägare, kommanditdelägarna, ett till sin ursprungliga insats begränsat ansvar. Komplementären är däremot personligen ansvarig på samma sätt som delägarna i ett vanligt handelsbolag. När andelarna ska värderas på grund av att en av bolagsmännen har avlidit görs en sedvanlig substansvärdering. Om bolagsavtalet föreskriver att andelen ska hembjudas till övriga bolagsmän, eller någon av dem till ett visst pris eller efter en viss beräkningsnorm, får värderingen ske med hänsyn till detta. Har inte något annat avtalats eller har överenskommelse inte träffats om utträde eller uteslutning, medför en bolagsmans död att

Kommanditbolag

Andelars värde, handelsbolag och kommanditbolag

Likvidation	bolaget ska träda i likvidation (2 kap. 26, 29 och 30 §§ handelsbolagslagen). Värderingen av andelarna i bolaget kan i sådant fall ske utifrån en likvidationsbalansräkning.
Taxeringsvärdet	I NJA 1983 s. 237 värderades en andel i ett handelsbolag, vilket hade till ändamål att äga och förvalta en fastighet som utgjorde bolagets huvudsakliga tillgång, på grundval av fastighetens taxeringsvärde med tillämpning av 22 § 1 mom. 1 st. AGL. Jfr NJA 1973 s. 93.
Negativt substansvärde	Observera att en andel i ett handelsbolag kan ha ett negativt substansvärde, något som inte är möjligt i ett aktiebolag. Avdrag för andelens värde får då göras i bouppteckningen. Jfr Englund-Silfverberg s. 39 och Bratt m.fl. 11:18.

9.5 Skulder

9.5.1 Allmänt

Skulder ska, liksom tillgångar, i princip tas upp sådana de förelåg på dödsdagen (20 kap. 4 § ÅB). För vissa skulder föreligger dock rätt till avdrag trots att skulden har uppkommit efter dödsfallet, nämligen begravnings- och bouppteckningskostnader (13 § 1 mom. 3 p. AGL).

Det är SKV som avgör i vilken omfattning avdrag för skulder kan medges i skatteärendet. SKV har därvid att fastställa

- om de upptagna skulderna överhuvudtaget är avdragsgilla och
- om de angivna skuldbeloppen kan godtas.

Om det brister i något av dessa hänseenden får SKV rätta behållningen i stegen när arvsskatten ska fastställas. Däremot medför en sådan felaktighet inte att registrering ska vägras.

Faktiska skulder	Det är endast faktiska skulder som får dras av i bouppteckningen. För att så ska få ske krävs i princip att det på dödsdagen har förelegat en betalningsförpliktelse för den avlidne eller i förekommande fall för hans eller hennes efterlevande make. Betalningsförpliktelsen kan ha sin grund i ett uttryckligt eller ”tyst” åtagande eller på grund av lag.
-------------------------	---

Inskränkt skattskyldighet	Vid arvsbeskattning efter en svensk medborgare med hemvist i utlandet sedan mer än tio år eller efter en utländsk medborgare med hemvist utomlands, dvs. när skattskyldigheten är inskränkt (jfr avsnitt 2.2.4), får avdrag göras endast för sådan skuld som kan hänföras till egendomen som enligt 4 § 2 st. AGL omfattas av skattskyldigheten (13 § 2 mom. AGL). Avdragsrätt föreligger således för skulder som kan hänföras till förvärvet av egendomen i fråga, liksom för skulder som har uppkommit på grund av förbättring, reparation eller underhåll av sådan egendom. För
----------------------------------	--

att avdragsrätt för reparation och underhåll ska föreligga krävs dock att skulderna har uppkommit en kort tid före dödsfallet (jfr Englund-Silfverberg s. 153 och Bratt m.fl. 7:15 f). Om den beskattningsbara egendomen utgörs av en förvärvsverksamhet får avdrag även göras för löner, skatter och avgifter som belöper på tiden fram till dödsfallet.

Specifikation

En skuld ska specificeras och individualiseras så att det klart framgår vad den avser. Borgenären ska namnges och grunden för skulden (handlån, revers eller motsv.) bör anges. Om det är fråga om en inteckningsskuld ska det framgå till vilken fastighet skulden hänför sig. Om en skuld har redovisats ofullständigt eller om rätten till avdrag förefaller tveksam, bör SKV bereda dödsboet möjlighet att komplettera sina uppgifter. Om det är uppenbart att skulden saknar betydelse för beräkningen av arvs- skatt och att skulden inte heller kan få betydelse för propo- tionering av efterarv/arv i ett senare skede, kan komplettering dock underlätas.

Skuldens belopp

Liksom en fordran ska en skuld vanligen tas upp till sitt kapitalbelopp med tillägg för eventuell upplupen ränta på dödsdagen (jfr 23 § C 1 st. AGL). En skuld som förfaller till betalning först i framtiden och som inte löper med ränta tas upp till ett reducerat värde. Detta värde uppskattas, liksom en räntefri fordran, genom diskontering med hjälp av den till AGL fogade tabellen I (Bratt m.fl. 11:23). Diskontering av en fordran beskrivs i avsnitt 9.4.10.

Diskontering

En tvistig skuld förs vanligen ”inom linjen”. Om skulden seder- mera blir fastställd, får den tas upp i en tilläggsbouppteckning, varvid återvinning av erlagd arvsskatt enligt 59 § d) AGL blir aktuell. Alternativt kan dock skuldbeloppet omedelbart dras av. Skulle tvisten sedermera lösas till boets fördel får en tilläggsbouppteckning upprättas och boet efterbeskattas enligt 32 § d) AGL (Englund-Silfverberg s. 44, jfr NJA 1991 s. 143).

Twistig skuld

Om den avlidne efterlämnar både enskild egendom och giftorättsgods eller om den efterlevande maken innehar både enskild egendom och giftorättsgods ska skulderna fördelas med tillämpning av 11 kap. 2 § ÄktB (Bratt m.fl. 7:12). Om det finns enskild egendom ska således denna i första hand tas i anspråk för skulder för vilken egendomen är pantförskriven, t.ex. skulder i fast egendom som är enskild, skulder som har uppkommit för underhåll och förbättring av enskild egendom samt skulder som på annat sätt är att hänföra till enskild egendom, t.ex. ett lån som har tagits för att förvärva egendom som har gjorts till enskild (jfr avsnitt 6.3.3). Om skulder hänförliga till enskild egendom endast delvis kan täckas med den enskilda egendomen, får återstoden räknas av från giftorättsgodset. Angående frågan om boupp-

Fördelning enligt 11:2 ÄktB av skulder

Om den avlidne efterlämnar både enskild egendom och giftorättsgods eller om den efterlevande maken innehar både enskild egendom och giftorättsgods ska skulderna fördelas med tillämpning av 11 kap. 2 § ÄktB (Bratt m.fl. 7:12). Om det finns enskild egendom ska således denna i första hand tas i anspråk för skulder för vilken egendomen är pantförskriven, t.ex. skulder i fast egendom som är enskild, skulder som har uppkommit för underhåll och förbättring av enskild egendom samt skulder som på annat sätt är att hänföra till enskild egendom, t.ex. ett lån som har tagits för att förvärva egendom som har gjorts till enskild (jfr avsnitt 6.3.3). Om skulder hänförliga till enskild egendom endast delvis kan täckas med den enskilda egendomen, får återstoden räknas av från giftorättsgodset. Angående frågan om boupp-

tecknings- och begravningskostnader ska avräknas från giftorättsgods eller från enskild egendom, se Bratt m.fl. 7:13 f.

9.5.2 Fastighetsägares skulder

Inteckningslån	Skulder med panträtt i en fastighet, dvs. inteckningslån, tas upp till sitt kapitalbelopp jämte upplupen ränta per dödsdagen.
Hyra	I fråga om hyresfastigheter brukar hyran som regel betalas förskottsvis för den kommande månaden eller det kommande kvartalet. Om fastighetsägaren avlider före utgången av den tid som förskottshyran avser ska den inbetalda hyran tas upp som en tillgång i bouppteckningen. Avdrag får dock göras för den mot förskottshyran svarande förpliktelsen att utan ytterligare ersättning låta hyresgästen bo kvar under den aktuella perioden (NJA 1971 s. 193). Förpliktelsen har ansetts motsvara det belopp av förskottshyran som belöper på tiden efter dödsfallet. Resultatet blir således detsamma som om någon tillgång inte hade tagits upp (Bratt m.fl. 7:14).
Reparationer, installationer och motsvarande	Skulder för reparationer, installationer och motsvarande på en fastighet är avdragsgilla om skulderna hänför sig till arbete som har utförts på fastigheten eller material som har tillförts denna före dödsdagen. Detta gäller även om reparationerna (motsv.) inte medför att ett högre värde än taxeringsvärdet ska läggas till grund för beräkningen av fastighetens värde, dvs. även om det är fråga om rena underhållsåtgärder. En skuld som grundar sig på ett bindande avtal som den avlidne har träffat om att få arbete utfört på en fastighet är däremot inte avdragsgill, om inte arbetet har påbörjats före dödsfallet (NJA 1968 s. 592 och Bratt m.fl. 7:23 f).
Avtal om utförande av arbete, skuld	

9.5.3 Personskulder

Vid en personskuld ska uppgift lämnas om borgenärens namn och vad skulden avser. Bouppgivaren och förrättningsmännen har ansvaret för att skulderna har uppgetts och antecknats korrekt; reverser eller räkningar behöver således i regel inte företes. Om det är fråga om skulder till den avlidnes nära släktingar och då i synnerhet till hans eller hennes make och barn bör skulden kontrolleras mer noggrant. Det är nämligen viktigt att fastställa om en sådan skuld är av lånekaraktär eller om den står för en gåva som inte har blivit fullbordad under givarens livstid. I tveksamma fall bör SKV begära in en bestyrkt kopia av reversen och/eller annan utredning.

Om det rör sig om en ren låneskuld (handlån) behöver skriftlig specifikation i princip inte företes. Faktiska utlägg som en dödsbodelägare har haft för den avlidnes räkning under hans eller hennes livstid utgör således avdragsgill skuld i boet. Rör det sig däremot om en ersättning för t.ex. eget arbete som en

arvinge har lagt ned på reparationer eller motsvarande på den avlidnes fastighet, bedöms rätten till avdrag mer restriktivt, jfr avsnitt 9.5.9. Om en revers har utfärdats för att verkställa ett arvsavstående, och reversen löper utan ränta och förfaller till betalning vid den avståendes död, kan inte reversen beaktas vid fastställandet av arvsskatten. Arvsavståndet innebär inget reellt avstående och reversen kan inte anses motsvara en för den avstående åvilande skuld (NJA 1984 s. 582).

Gåvoskuld

Vid en ”gåvoskuld” bör SKV alltid kontrollera gåvoreversen (gåvbrevet) i original eller bestyrkt kopia. För att ett avdrag för en icke fullbordad gåva ska kunna medges måste gåvoutfästelsen ha varit bindande för den avlidne.

Detta är fallet om

- a. utfästelsen har gjorts i ett skuldebrev eller annan skriftlig urkund som har överlämnats till gåvotagaren eller
- b. omständigheterna vid utfästelsens tillkomst utmärker att gåvoutfästelsen var avsedd att komma till allmänhetens kännedom.

I annat fall är utfästelsen utan verkan (1 § lagen (1953:83) angående vissa utfästelser om gåva). Beträffande gåvor mellan makar hänvisas till 8 kapitlet ÄktB.

Gåvorevers som skuld

För att gåvoreverser (benefika skuldebrev) som inte får sägas upp till betalning förrän efter givarens död ska ge rätt till avdrag, krävs att reversen är förenad med någon belastning för givaren under hans eller hennes livstid. Vanligen sker det i form av en utfästelse av givaren att löpande betala viss ränta till mottagaren för tiden före dödsfallet. Räntesatsen får dock inte vara för låg. I praxis torde en procent vara den lägsta räntesats som kan godtas (NJA 1989 s. 577, Englund-Silfverberg s. 127). Belastningen för givaren kan också ske i annan form, t.ex. att han eller hon ställer viss pant för gåvan. Det avgörande är med andra ord att någon form av belastning drabbar givaren personligen under hans livstid och inte endast dödsboet efter hans eller hennes död. Om så inte är fallet bör utfästelsen i arvsskatteärendet behandlas som ett testamentariskt förordnande (17 kap. 3 § ÄB). Något skuldavdrag får då inte ske. Angående gåvoutfästelser m.m., se vidare Bratt m.fl. 17:4 a ff.

Gåvoutfästelse, sammanläggning

Observera att en giltig gåvoutfästelse till en arvinge eller en testamentstagare ska läggas samman med arvs- eller testamentslotten. Uppgift om utfästelsen ska således även finnas med i den obligatoriska försäkran enligt 19 § 4 mom. AGL.

9.5.4 Underhållsbidrag

Om den avlidne enligt dom eller avtal var skyldig att betala underhåll till barn eller till en fränskild make, upphör vanligen

underhållsskyldigheten i och med dödsfallet. I bouppteckningen bör därför skuldavdrag normalt godtas endast för underhållsbidrag som belöper på tiden före dödsfallet. Om underhållsbidrag på grund av ett särskilt avtal i det enskilda fallet ska utgå för längre tid, bör en bestyrkt kopia av avtalet fordras in.

9.5.5 Pensionsförpliktelser och motsvarande

Om den avlidne under sin livstid har åtagit sig att utge pension, livränta eller annan sådan förmån till en eller flera personer och förpliktelsen i och med dödsfallet övergår på dödsboet, är skyldighetens kapitaliserade värde avdragsgill i bouppteckningen. Förpliktelsens värde beräknas enligt bestämmelserna i 23 § D AGL (se avsnitt 9.4.11).

Testamentslegat

Om förpliktelsen grundar sig på ett testamente av den avlidne föreligger inte någon avdragsgill skuld utan ett testamentslegat (NJA 1943 s. 132).

9.5.6 Borgensförbindelser

Om den avlidne under sin livstid har gjort ett borgensåtagande, ska borgensförbindelsen i bouppteckningen tas upp ”inom linjen”, om det inte kan antas att dödsboet slutgiltigt får betala beloppet, då förbindelsen i stället får tas upp som en skuld. Jfr NJA 2000 s. 97 som avsåg proprieborgen. Avgörande är förhållandena på dödsdagen. I NJA 1927 s. 266 medgavs inte avdrag för beräknad, men ej vid dödsfallet inträdd förlust på grund av borgen. I NJA 1938 s. 649 medgavs å andra sidan avdrag för ännu inte inträdd förlust, då utredningen gav vid handen att det vid tiden för dödsfallet skäligen kunde antas att dödsboet skulle tvingas att infria förbindelsen. Jfr Walin II s. 147 och Englund-Silfverberg s. 30 f.

9.5.7 Hyra m.m.

Hyreskostnad för bostad

Hyreskostnaden för den avlidnes bostad får enligt praxis dras av för viss tid efter dödsfallet, trots att skulden egentligen åvilar dödsboet (Englund-Silfverberg s. 27). Det saknar betydelse om den avlidne var ensamstående eller om hans eller hennes familj bor kvar i bostaden efter dödsfallet eller inte. Enligt 12 kap. 5 § JB finns en möjlighet för ett dödsbo att inom en månad från dödsfallet säga upp hyresavtalet med en uppsägningstid om en månad.

Hyra för annan lokal än bostad

För hyran för annan lokal än bostad (t.ex. kontor, affärslokal, garage och fritidshus) får frågan om avdragsrätt bedömas med hänsyn till villkoren i hyreskontraktet (uppsägningstid m.m.) och möjligheterna att överlåta lokalen. Vanligen bör i dessa fall en ”uppsägningstid” om tre månader kunna godtas utan särskild utredning.

**Flyttstädning,
sanering m.m.**

Utgifter för adressändring för dödsboet och flyttstädning av lägenhet är inte avdragsgilla. Kostnader för sanering av lägenhet kan vara avdragsgilla i skatteärendet.

**Avgift till
bostadsrätts-
förening**

Avgift till bostadsrättsförening är i princip inte avdragsgill. Göta hovrätt har i beslut den 2000-01-19, ÖÅ1056-99 funnit att olikheterna mellan nyttjanderätterna hyresrätt respektive bostadsrätt, möjligheten att disponera över bostadsrättsens marknadsmässiga värde och att avgiften till bostadsrättsföreningen betalas till en förening i vilken den betalande själv är medlem medför att bostadsrättsavgift inte kan jämföras med hyreskostnad. Länsrätten i Skåne kom till motsvarande slut den 18 december 2002 (mål nr 2485-02), vilket överklagades, men Kammarrätten i Göteborg beslutade att inte meddela prövningstillstånd.

9.5.8 Anställda i hushållet

Om den avlidne har haft anställda i hushållet (hushållerskor, praktikanter, barnflickor eller liknande) får avdrag göras för lön, semesterersättning och andra förmåner, t.ex. kost och logi, samt för mot dem svarande sociala avgifter under uppsägningstiden. Uppsägningstiden för hushållsanställda regleras av 12 § lagen (1970:943) om arbetstid m.m. i husligt arbete och varierar mellan en och tre månader beroende på anställningstidens längd. I förekommande fall bör utredning fordras in.

9.5.9 Vård av den avlidne m.m.

**Faktiska
kostnader**

Faktiska kostnader för vård av den avlidne är avdragsgilla, t.ex. sjukhusavgifter, läkararvoden och motsvarande.

**Gottgörelse för
tjänster, avdrag**

**Med vård
jämföras**

Om dödsboet vill göra avdrag för gottgörelse till en privatperson som utan betalning har gjort den avlidna tjänster, krävs att det föreligger ett avtal mellan den avlidne och vårdaren. Med vård av den avlidne jämföras skötsel av hans eller hennes hushåll, fastighet etc. Om ett avtal om ersättning för vårdarens (motsv.) tjänster har träffats mellan den avlidne och vårdaren, är den avtalade ersättningen avdragsgill. Att ett för den avlidne förpliktande avtal föreligger ska styrkas genom erforderliga uppgifter i bouppteckningen eller genom intyg från någon som är förtrogen med förhållandena. Det kan ofta vara svårt att avgöra när ett avtal föreligger; ett avtal kan nämligen vara underförstått. I rättspraxis har avdrag medgivits för vårdkostnad även när ett uttryckligt avtal inte föreligger. Fråga har då varit om en ersättning som har ansetts skälig och som har godkänts av arvingarna (NJA 1959 s. 515). Om den avlidne har tillgodosett vårdaren i sitt testamente, kan detta tas som ett indicium på att särskild ersättning inte ska utgå därjämte. Vårdaren får då istället anses tillgodosedd genom sin testamentslott.

Resor till avlidens sjukläger	<p>Avdrag för dödsbodelägares resor till den avlidnes sjukläger bör i princip inte medges, om kostnaden inte kan anses ingå i ett avtal om ersättning för vård.</p>
Inkomsskatteskulder	<p>9.5.10 Skatteskulder</p> <p>Inkomstskatteskulder kan delas in i tre grupper (jfr Bratt m.fl. 7:10).</p>
Tiden före dödsfallsåret	<p>1. Skatteskuld som belöper på tiden före dödsfallsåret (kvarstående skatt). Då gäller följande:</p> <ul style="list-style-type: none">- Skatt att betala enligt slutskattebesked (vid underskott på skattekontot) får dras av utan särskild utredning. Taxeringsår ska anges. Skattsedel behöver inte företes.- Kommande skatt att betala får dras av, men utredning om beräkningen ska då ges in. <p>Dessa uppgifter finns i SKV:s register men det är dödsboet som ska förete utredningen..</p>
Innevarande beskattningsåret	<p>2. Skatteskuld på inkomster det innevarande beskattningsåret intill dagen för dödsfallet, preliminär inkomstskatt. Då gäller följande:</p> <p>Avdrag medges för den beräknade inkomstskatten efter avdrag för den preliminärskatt som redan har betalats för perioden. Utredning om beräkningen ska ges in. I fråga om inkomst av kapital gäller efter 1990 års inkomstskattereform att räntor och aktieutdelningar i regel blir föremål för ett källskatteavdrag med 30 %. I okomplicerade fall, där realisationsvinster/ förluster, ränteavdrag, fastighet etc. förekommer, kan avdrag för preliminär kapitalinkomstskatt därför medges utan någon skatteutredning (Bratt m.fl. 7:11). I andra fall får däremot skatteutredning krävas in.</p>
Framtida tidpunkt	<p>3. En latent skatteskuld, dvs. skatt som aktualiseras vid en framtida ofta oviss tidpunkt. Därvid gäller följande:</p> <p>Avdrag medges i princip endast om rätt till det följer av en uttrycklig lagregel, t.ex. för medel på skogskonto, vilket tas upp till halva värdet enligt 23 § C 3 st. AGL (jfr Bratt m.fl. 7:12).</p>
Återbäring, försäkring	<p>Inkomstskatten på ett tillfallande återbäringsbelopp från en försäkring ska tas upp som en skuld. Jfr NJA 1994 s. 119 där HD ansåg att ett återbäringsbelopp som tillfallit dödsboet från en pensionsförsäkring skulle tas upp som en fordran i bouppteckningen medan inkomstskattebeloppet skulle tas upp som en skuld.</p>
Makarnas beräknas var för sig	<p>Den avlidnes skatteskulder och den efterlevande makens skatteskulder beräknas i förekommande fall var för sig. Har makarna eller någon av dem enskild egendom, avräknas skatteskulden mot den enskilda egendomen i den mån skulden är hänförlig till inkomster från eller innehavet av enskild egendom (Bratt m.fl.</p>

7:13). Jfr avsnitt 9.5.1.

Arvsskatt

Eventuell arvsskatt efter den avlidne är inte avdragsgill (13 § 1 mom. 4 p. b) AGL). Detta gäller även eventuell arvsskatt som har erlagts eller ska erläggas i utlandet (NJA 1931 s. 24 och Bratt m.fl. 7:10). Inte heller arvsskatt belöpande på en skattelott får dras av från bobehållningen (NJA 1944 s. 663).

9.5.11 Studieskulder

**Garantilån t o m
våren 1973**

Statliga garantilån beviljades fram till och med våren 1973. Om låntagaren avlider, bortfaller återbetalningsskyldigheten avseende kapital och räntebelopp som förfaller till betalning efter dödsdagen. Kapital och ränta som har förfallit fram till dödsdagen ska däremot betalas av dödsboet och utgör således en avdragsgill skuld i bouppteckningen. Centrala studiestödsnämnden (CSN) har dock möjlighet att avskriva fordringen, varför dödsboets ersättningsskyldighet bör kontrolleras i det enskilda fallet.

**Studiemedel
under åren
1964–1988**

För studiemedel som har beviljats under åren 1964–1988 bortfaller återbetalningsskyldigheten från och med dödsåret. Dödsboet ska däremot betala obetalda avgifter som har debiterats den avlidne för åren dessförinnan. Dessa avgifter är således avdragsgilla i bouppteckningen. Om den avlidne före dödsfallet hann betala avgiften för dödsåret, återbetalar CSN beloppet till dödsboet. Denna rätt till återbetalning ska tas upp som en tillgång i bouppteckningen. I tveksamma fall bör SKV kontrollera med CSN vad som gäller i det enskilda fallet.

**Studielån
beviljade fr. o m
1 januari 1989**

Studielån enligt studiestödslagen, beviljade från och med den 1 januari 1989, bortfaller i sin helhet när låntagaren avlider (4 kap. 25 § studiestödslagen 1999:1395, jämför även med övergångsbestämmelserna). Det betyder att såväl återstående kapitalskuld som upplupen ränta skrivs av. Även studiemedel och annat studiestöd som har återkrävts före dödsfallet skrivs av. Skuldavdrag i bouppteckningen kan därför aldrig bli aktuellt i dessa fall.

**9.5.12 Skuld för vilken förmånstagarförsäkring har
pantsatts**

Om en förmånstagarförsäkring har pantsatts som säkerhet för ett lån, kan skulden vanligen inte anses åvila dödsboet utan förmånstagaren. Som regel får därför en sådan skuld inte dras av i bouppteckningen. Om skulden avser ett lån hos försäkringsgivaren, får förmånstagaren lyfta vad som återstår när skulden har reglerats; försäkringens värde reduceras med skuldens belopp. Detsamma kan i allmänhet antas gälla om försäkringens har belånats för en annan skuld. För att en skuld, för vilken en förmånstagarförsäkring har pantsatts, ska få dras av i bouppteck-

ningen krävs i princip att försäkringstagaren i en skriftlig förklaring till försäkringsgivaren har förordnat att dödsboet ska svara för skulden (NJA 1959 s. 447 jfr Bratt m.fl. 6:16 och Englund-Silfverberg s. 84 f. Jfr även NJA 1943 s. 95, NJA 1952 s. 72 och NJA 1956 s. 318).

För att avdrag ska få ske i bouppteckningen räcker det inte med ett påstående att den avlidnes önskan har varit att dödsboet ska svara för skulden. Att dödsboet har betalat skulden saknar också betydelse. Om det av kontrolluppgiften från försäkringsbolaget inte framgår vilka omständigheter som förelegat vid pantsättningen, får SKV i det enskilda fallet genom ingivaren eller hos försäkringsbolaget hämta närmare upplysningar om dessa.

9.5.13 Begravningskostnader

De verkliga begravningskostnaderna är avdragsgilla under förutsättning att de kan anses skäligen. Vanligen behöver kostnaderna inte specificeras. Om avdraget för begravningskostnader är ovanligt högt bör uppgift infordras om den kostnadsnivå som är gängse på orten.

Till begravningskostnader räknas alla kostnader som är nödvändiga för begravningen. Hit räknas bl.a. utgifter för gravplats och gravsten med inskription, sorgkläder samt förtäring vid minnesstund i anslutning till begravningsceremonin. Beträffande sorgkläder medges avdrag för make samt för barn och ”tjänare” som varit beroende av den avlidne för sin försörjning. För vuxna barn kan avdrag medges för sorgkläder endast undantagsvis, t.ex. för ett sjukt barn som vårdats i hemmet. Avdrag medges för de verkliga utgifterna om dessa är skäligen. Om dödsboet har yrkat avdrag för t.ex. en påls, får beloppet sättas ned till ett skäligt avdrag för ett ytterplagg.

Grav, framtida underhåll

Avdrag får inte göras för framtida underhåll av grav. (Observera därvid dubbeltydigheten i ordet ”gravvård”; avdrag medges för gravvård i betydelsen gravsten). Även om den avlidne i sitt testamente har föreskrivit att medel ur dödsboet ska sättas av för framtida vård av graven, ska skuldavdrag vägras när bobehållningen bestäms inför skatteläggningen. I praxis brukar ett sådant förordnande behandlas som ett legat och tas upp till beskattning. Värde grundas då vanligen på uppgifter från kyrkogårdsförvaltningen (Bratt m.fl. anser denna praxis vara diskutabel, se 7:8).

Resekostnad till begravning

Dödsbodelägares eller andras kostnader för resor till begravningen har normalt inte ansetts vara en avdragsgill begravningskostnad (Bratt m.fl. 7:22). Om ingen anhörig finns på orten där den avlidne vistades bör reskostnaden för en person kunna godtagas. I RH 1995:11 prövades frågan om rätt till avdrag för anhöriga för att i Israel gravsätta en i Sverige vid dödsfallet

bosatt person. Avdrag medgavs för en persons resa med skäligt belopp. Ytterligare avdrag medgavs inte. Jämför även med NJA 1949 s. 693

9.5.14 Bouppteckningskostnader

De kostnader som erfordras för att en bouppteckning ska kunna förrättas är avdragsgilla. Specifikation krävs endast om avdraget avser ett större belopp.

Till bouppteckningskostnader hör bl.a. skäligt arvode till förrättningsmännen och till eventuella särskilda värderingsmän, avgifter för erforderliga intyg m.m. Avdrag för resa för dem som har kallats till bouppteckningsförrättningen medges vanligen endast för den person eller de personer som har uppgivit boet.

Boutrednings- och arvskiftes- kostnader

Boutredningskostnader är i princip inte avdragsgilla. Inte heller medges avdrag för kostnader för arvskifte. Det kan ibland vara svårt att skilja kostnader för bouppteckningen från kostnader för annan boutredning. Kostnaden för sådan boutredning som har varit nödvändig för att boet ska kunna upptecknas och värderas får dock dras av i den mån som kan anses skäligt. Detta kan även gälla en del av arvodet till en boutredningsman, när han eller hon ombesörjt bouppteckningen. Bedömningen av vad som kan godtas som skäligt får göras med utgångspunkt i arten och beskaffenheten av det arbete som har varit erforderligt med hänsyn till boets beskaffenhet. En schablonmässig beräkning av bouppteckningskostnaden till en viss andel av boets tillgångar eller behållning har inte accepterats (jfr NJA 1962 s. 134 och Bratt m.fl. 7:8 f). I de fall som SKV inte delar dödsboets uppfattning om att bouppteckningskostnaderna i sin helhet ska vara avdragsgilla i arvsskatteärendet ska SKV bestämma avdraget till skäligt belopp i skattebeslutet.

Boupptecknings- kostnad

Avdrag från giftorättsgods eller enskild egendom

Om den avlidne var gift kan frågan uppkomma om bouppteckningskostnader och begravningskostnader ska dras av från den avlidnes giftorättsgods eller från hans eller hennes enskilda egendom. Se härom Bratt m.fl. 7:13 f.